

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนนางวราษฏร์รังสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้และเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ตามลำดับต่อไปนี้

#### 1. การพัฒนาบุคลากร

- 1.1 ความหมายของการพัฒนาบุคลากร
- 1.2 ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร
- 1.3 ความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร
- 1.4 แนวทางการพัฒนาบุคลากร

#### 2. ศักยภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน

- 2.1 ความหมายของศักยภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน
- 2.2 ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน
- 2.3 รูปแบบและลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน
- 2.4 หลักการของการวิจัยในชั้นเรียน
- 2.5 กระบวนการและขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน
- 2.6 รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

#### 3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

- 3.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
- 3.2 หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
- 3.3 ขั้นตอนการออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

#### 4. บริบทโดยทั่วไปของโรงเรียนนางวราษฏร์รังสรรค์

- 4.1 ประวัติความเป็นมา
- 4.2 ข้อมูลทั่วไป
- 4.3 สภาพโดยทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

## 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### 5.1 งานวิจัยในประเทศ

### 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

## การพัฒนาบุคลากร

### 1. ความหมายของการพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การหรือหน่วยงานให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ หรือสังคมอุดมปัญญาดังเช่นปัจจุบันนี้ นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ดังนี้

ณรงค์ คุ่มภัยเพื่อน (2550, หน้า 20) ได้สรุปความหมายไว้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่นำมาพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์การ เพื่อเพิ่มพูนให้บุคลากรในหน่วยงานหรือในองค์การเกิดความรู้ความสามารถ และเกิดทักษะในการทำงาน มีความก้าวหน้าในอาชีพการงาน มีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานที่ปฏิบัติอยู่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

วินัย ดิสงส์ (2550, หน้า 61) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การดำเนินงานให้บุคลากรของหน่วยงานได้มีความสามารถเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน หรือให้มีความสามารถสูงขึ้น

นพพร พรหมแพง (2552, หน้า 55) ได้สรุปความหมายไว้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้บุคคลได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานอันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การพัฒนาบุคลากรจะเป็นการส่งเสริมและเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านต่างๆ เพื่อนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพต่อไป

บัณฑูรย์ ชุมแวงวาปี (2552, หน้า 11) ได้สรุปความหมายไว้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การฝึกฝน อบรมและส่งเสริมให้บุคคลได้เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ อุปนิสัย ทัศนคติและประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคลให้สามารถที่จะพัฒนาสมรรถภาพไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน

เกตุมะณีย์ คำจันทร์ (2552, หน้า 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา

บุคลากร หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่นำมาพัฒนาบุคลากร ในหน่วยงาน หรือองค์การ เพื่อเพิ่มพูนให้บุคลากรในหน่วยงาน หรือในองค์การเกิดความรู้ ความสามารถ และเกิดทักษะในการทำงาน มีความก้าวหน้าอาชีพการทำงาน มีเจตคติที่ดี ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานที่ปฏิบัติอยู่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555, หน้า 116) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะของบุคลากร ในองค์การเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

เรวัตร์ สวัสดิ์ (2556, หน้า 15) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกันด้วยวิธีการศึกษา เรียนรู้ การปฏิบัติ การฝึกฝน การฝึกอบรม จากหน่วยงานและบุคคล ให้มีความก้าวหน้าและเหมาะสมในตำแหน่งหน้าที่ มีเจตคติที่ดี ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาองค์กรและหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สุธินี ฤกษ์ขำ (2557, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า การทำให้บุคลากรขององค์กรอยู่ในสถานะที่ดีขึ้น ทั้งในแง่ของสภาพจิตใจ และผลการปฏิบัติงาน

คำนาย อภิปรัชญาสกุล (2557, หน้า 146) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการดำเนินการที่เพิ่มความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคลากรในองค์การให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรไม่ใช่เรื่องของการเรียนรู้ ทักษะ และความสามารถเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นการหาวิธีที่จะดึงเอาศักยภาพของบุคลากรที่มีอยู่ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

จากความหมายของการพัฒนาบุคลากรของนักวิชาการและนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การดำเนินการด้วยวิธีการหรือกระบวนการต่างๆ ที่นำมาพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ให้มีความรู้ ความสามารถ และเกิดทักษะในการทำงาน นำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

## 2. ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญ

ของการพัฒนาบุคลากร ไว้ดังนี้

นิเวทย์ บุญโยธา (2550, หน้า 10) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร มีความสำคัญมาก หน่วยงานหรือองค์กรที่บุคลากรได้รับการพัฒนาอยู่เสมอจะทำให้เกิดระบบงานที่มีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การพัฒนาบุคลากรไม่เพียงแต่จะทำให้หน่วยงานหรือองค์กรมีประสิทธิภาพเท่านั้น ยังเป็นการเตรียมบุคคลที่จะเข้ามาปฏิบัติงานใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

วินัย ดิสงส์ (2550, หน้า 63) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร มีความสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพตามหน่วยงานที่ต้องการได้ การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนที่อยู่ในหน่วยงาน

เกตุมะณีญ์ คำจันทร์ (2552, หน้า 15) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร มีความสำคัญและมีความจำเป็นที่หน่วยงานต้องดำเนินการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงานตลอดเวลา เรียนรู้ และปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอันจะนำความสำเร็จมาสู่องค์กรหรือหน่วยงาน

ชिरารุช โถชาวี (2553, หน้า 15) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นคนที่ มีคุณภาพและมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายในการบริหารงานของหน่วยงานหรือองค์กร เพราะคนเป็นผู้ปฏิบัติงานทุกอย่างของหน่วยงานหรือองค์กร

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555, หน้า 116) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร มีความสำคัญและมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ใหม่ เพื่อรองรับกับความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยี การแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม องค์กรต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนา

จากการกล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรของนักวิชาการ และนักการศึกษา สรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญและจำเป็นที่หน่วยงานต้องดำเนินการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานเพื่อให้ผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นสามารถบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้นด้วย

### 3. ความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ดังนี้

ดุสิต มั่นคง (2550, หน้า 11) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคลากรในหน่วยงาน ได้มีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ มีความสามารถมีทักษะในการปฏิบัติงานมากขึ้น และเพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงาน บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพงานและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ของบุคลากรในองค์การหรือหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

มะลิวัลย์ หมื่นไธสง (2550, หน้า 11) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร มีจุดมุ่งหมายเพื่อดำเนินการให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานของบุคลากรอีกด้วย

วรารัตน์ จอดนอก (2551, หน้า 10) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายในการพัฒนาบุคลากรควร เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติงานได้อย่างมาตรฐาน ทำให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า

เกตุมะณีย์ คำจันทร์ (2555, หน้า 12) ได้สรุปว่า ความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บุคลากรสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง ช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน ก่อให้เกิดความรู้ ความสามารถ หลากๆ ด้านและเข้าใจนโยบายและความมุ่งหมายขององค์กรที่ตนปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดการประสานงานและบุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อองค์กร

จากนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงาน และมีเจตคติที่ดีต่องาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานขององค์กรบรรลุตามเป้าหมายที่คาดหวังอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

### 4. แนวทางการพัฒนาบุคลากร

การดำเนินการด้านการพัฒนาบุคลากร มีแนวทางในการพัฒนาบุคลากรมากมายไม่สามารถที่จะระบุได้อย่างเฉพาะเจาะจงได้ว่าวิธีการใดที่เหมาะสมหรือเป็นมาตรฐานในการพัฒนาองค์กร ดังนั้นในการพัฒนาหน่วยงานหรือองค์กรจึงควรมี

การวางแผนและเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับหน่วยงานหรือองค์กร เพื่อเป็นแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ ความสามารถให้เกิดศักยภาพสูงสุด การพัฒนาบุคลากรมีหลากหลายวิธี สำหรับวิธีที่มีการนำมาใช้พัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะครูเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศภายใน และการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

#### 4.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ

การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นรูปแบบการพัฒนาบุคลากรที่มีทั้งการให้ความรู้ การสร้างความเข้าใจ และการพัฒนาทักษะ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการประชุมเชิงปฏิบัติการดังนี้

##### 4.1.1 ความหมายของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการประชุมเชิงปฏิบัติการ ไว้ดังนี้

บัณฑูรย์ ชุมแวงวาปี (2552, หน้า 40) ได้กล่าวไว้ว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการให้ประสบการณ์เพื่อพัฒนาบุคลากรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานทำให้งานที่ทำมีคุณภาพได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้

ศรัณยา ไครบุตร (2552, หน้า 76) ได้กล่าวไว้ว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการประชุมกลุ่มประมาณ 10-25 คน จากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น เพื่อพัฒนาผู้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติงานให้ก้าวหน้าต่อไปรวมทั้งเพื่อแก้ปัญหาและขยายความรู้

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555, หน้า 142) ได้ให้ความหมายของการประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การประชุมร่วมกันเป็นกลุ่มๆ เน้นการร่วมกันทำงานเพื่อฝึกการแก้ปัญหา โดยผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ (Hands – on Training)

นิราพร โทสวงจิตร (2555, หน้า 16) ได้กล่าวไว้ว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการของการแก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในองค์กรเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย บุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กร วิทยากร เวลา สถานที่ เครื่องมือ

และงบประมาณ

คานาย อภิปรัชญาสกุล (2557, หน้า 160) ได้ให้ความหมายว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การประชุมปรึกษาหารือ ศึกษาค้นคว้า หรือวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหา โดยมีผู้นำกิจกรรมคอยช่วยเหลือแนะนำ กำกับดูแลเพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้ รู้จักการแก้ปัญหา ให้ได้รับประสบการณ์ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน

จากความหมายของการประชุมเชิงปฏิบัติการของนักวิชาการ และนักการศึกษาได้กล่าวแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการแก้ปัญหาโดยกลุ่มของผู้ร่วมงาน เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ต้องการพัฒนา โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ทำให้บุคลากร มีศักยภาพในการทำงานสูงขึ้น

#### 4.1.2 ขั้นตอนการประชุมเชิงปฏิบัติการ

นักวิชาการและนักการศึกษาได้จัดลำดับขั้นตอนในการประชุมเชิงปฏิบัติการมากมายหลายรูปแบบ ดังนี้

สมเกียรติ ชอบผล และสุภากร ราชกรกิจ (2550, หน้า 181-183) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการประชุมเชิงปฏิบัติการมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

##### ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการประชุมเชิงปฏิบัติการ

เป็นเรื่องที่อาจจะยุ่งยากในระยะแรก เพราะผู้จัดจะต้องพยายามตอบสนองความต้องการของผู้เข้าร่วมประชุม และทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้สึว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น เกิดจากความต้องการร่วมกันของสมาชิกทุกคน การสอบถามความต้องการของครูอาจทำได้โดยการพูดคุยกับครูอย่างไม่เป็นทางการ การสำรวจปัญหาโดยใช้แบบสอบถามให้ครู แสดงความคิดเห็นและระบุความต้องการ หรือได้ข้อสรุปจากการประชุมคณะครูเกี่ยวกับ ปัญหาและความต้องการเพื่อนำไปเป็นหัวข้อในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

##### ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ

เน้นการให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมทั้งในการวางแผนงาน การปฏิบัติงาน หรือการหาแนวทางในการแก้ปัญหา ผู้เข้าประชุมจะกำหนดงานร่วมกันว่าต้องการสิ่งใด ด้วยวิธีการใด และผลงานที่ได้จากการประชุมจะมีลักษณะอย่างไร มากน้อยเพียงใด เมื่อได้ประชุม พิจารณาหาแนวทางการปฏิบัติงานกันเรียบร้อยแล้ว สมาชิกจะต้องปฏิบัติงานโดยมักจะ แบ่งเป็นกลุ่มย่อย

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เน้นทั้งกระบวนการ และผลงานที่ได้ ในด้านกระบวนการจะต้องประเมินเพื่อให้ทราบว่า ผู้เข้าประชุมมีความกระตือรือร้นและสนใจการประชุมเพียงใด ได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมมากน้อยเพียงใด บรรยายภาคการประชุมและปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้เข้าประชุมเป็นอย่างไร สำหรับการประเมินผลงาน ควรประเมินทั้งด้านปริมาณและ คุณภาพหากเป็นการประชุมเพื่อการศึกษาปัญหาและแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหา ก็จะต้องวิเคราะห์ผลการประชุมว่าสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาได้หรือไม่ นอกจากนี้ควร ประเมินว่าผู้เข้าประชุมมีความพึงพอใจในการประชุมเชิงปฏิบัติการที่จัดให้เพียงใด รวมทั้ง สอบถามความตั้งใจที่จะนำผลที่ได้จากการประชุมไปปฏิบัติด้วย

Cascio (1995, p 253, อ้างถึงใน คำนาย อภิปรัชญาสกุล, 2557, หน้า 160-162) กล่าวถึงขั้นตอนการประชุมเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

#### ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ความต้องการในการประชุม

เชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์ความต้องการในการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นขั้นตอนแรก ของการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการในการวิเคราะห์ดังกล่าวจะช่วยให้ทราบข้อมูลที่สำคัญ สำหรับการออกแบบ และพัฒนาโครงการการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้การประชุม เชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับความต้องการขององค์การ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด การวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรมมี 3 ประการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์การ เป็นการตรวจสอบเป้าหมาย และแนวโน้มต่างๆ ขององค์การเพื่อจะกำหนดทิศทางและการวางแผนการประชุม เชิงปฏิบัติการ รวมทั้งการตรวจสอบบรรยากาศการทำงาน และตรวจสอบทรัพยากรที่มีอยู่ ภายในองค์การ ซึ่งจำเป็นต่อการจัดโครงการการประชุมเชิงปฏิบัติการให้บรรลุผลสำเร็จ

2. การวิเคราะห์ภารกิจ และคุณสมบัติ เป็นการ วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการ ปฏิบัติงานนั้นๆ เป็นอย่างไร เพราะข้อมูลเหล่านี้สามารถช่วยให้ผู้ที่จัดการประชุม เชิงปฏิบัติการทราบว่าหลักสูตร และเนื้อหาของการประชุมเชิงปฏิบัติการควรจะ ประกอบด้วยสิ่งใดบ้าง

3. การวิเคราะห์บุคคล เป็นการวิเคราะห์ตัวผู้ปฏิบัติงาน ว่าแต่ละคนมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการทำงานอยู่ในระดับใด คล้ายกับ การวิเคราะห์ภารกิจและคุณสมบัติ แต่การวิเคราะห์บุคคลจะเน้นไปตัวบุคคลว่าสามารถ



ปฏิบัติงานได้ดีหรือไม่ดีเพียงใด เพื่อจะใช้พิจารณาว่าบุคลากรนั้นควรจะต้องได้รับการประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มเติมหรือไม่

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการจากที่เราได้ข้อมูลต่างๆ ของการวิเคราะห์ของความต้องการแล้วก็จะนำมาใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ และยังเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการประเมินผลโครงการการประชุมเชิงปฏิบัติการอีกด้วย วัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ดีนั้นจะต้องมีความชัดเจน กระชับ และสามารถวัดได้

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกและออกแบบโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ จะทำได้เมื่อทราบวัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการว่าคืออะไรแล้ว ต่อมาก็จะเป็นการคัดเลือก และออกแบบโครงการการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งจะต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ทั้งในด้านหลักการเรียนรู้ และการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับผู้รับการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นหัวข้อวิชา เนื้อหา รูปแบบวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ สื่อการสอน วิทยากร และเวลาสำหรับการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างเกณฑ์สำหรับการประเมินผล การสร้างเกณฑ์สำหรับการประเมินผล โดยเกณฑ์การประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ได้กำหนดไว้เพราะเกณฑ์การประเมินผลเป็นมาตรฐานที่ใช้วัดพฤติกรรม ดังนั้นเกณฑ์จึงควรจะระบุว่าพฤติกรรมอะไรที่ผู้รับการประชุมเชิงปฏิบัติการ จะต้องมีการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะ หรือความสามารถ

ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ การดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ หลังจากการวางแผน และเตรียมการประชุมเชิงปฏิบัติการเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ ตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ผู้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับสถานที่ของการประชุมเชิงปฏิบัติการให้เรียบร้อย ไม่ว่าจะเป็นในด้านของโต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์สื่อการสอนต่างๆ แสงสว่าง อุณหภูมิ อาหาร และยังคงคอยดูแลประสานงานกับวิทยากรของการประชุมเชิงปฏิบัติการด้วย รวมทั้งต้องเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหา หรืออุปสรรคต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ

การประเมินผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น การประเมินผลเป็นกิจกรรมที่ต้องทำทุกครั้งหลังจากประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ทราบว่าผลได้รับการประชุมเชิงปฏิบัติการนั้นตรงกับความต้องการ และวัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการหรือไม่ ผู้ที่จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการจะต้องนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการประเมินผลไปใช้ในการวิเคราะห์ และวางแผนการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในครั้งต่อไป ซึ่งการประเมินผลทำได้ดังนี้

1. ส่งผู้เชี่ยวชาญไปเป็นผู้สังเกตเพื่อดูว่าบุคลากรปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างไรวิธีนี้ค่อนข้างจะเสียเวลา และค่าใช้จ่าย และมีผลต่อขวัญของบุคลากรบางคนถ้ารู้เรื่องว่ากำลังถูกทดสอบ

2. ดูจากผลสัมฤทธิ์ที่บุคลากรทำได้ว่าดีขึ้นหรือตรงตามที่กำหนดไว้หรือไม่

3. ดูความผิดพลาดของบุคลากรว่ามีจำนวนมากและบ่อยเท่าไร

4. ซ้อมร้องบ่นจากผู้เรียนถึงการปฏิบัติงานของบุคลากรว่ามากน้อยอย่างไร

5. วัดขวัญในการทำงานของบุคลากรโดยใช้การสอบถามหลังจากที่บุคลากรได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 7 การติดตามผล การติดตามผลหลังจากผู้รับการประชุมเชิงปฏิบัติการสิ้นสุดแล้วควรมีการติดตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อการวิเคราะห์ดูว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการได้ผลมากน้อยเพียงใด คำนึงกับค่าใช้จ่ายที่องค์กรลงทุนไปหรือไม่ ผู้เข้าประชุมเชิงปฏิบัติการสามารถนำวิชาความรู้ที่ได้รับการประชุมเชิงปฏิบัติการไปใช้ในการทำงานที่ทำ หรือนำทักษะใหม่ๆ ไปประยุกต์ใช้ในงานได้ดีหรือไม่

จากนักวิชาการและนักการศึกษากล่าวถึงขั้นตอนการประชุมเชิงปฏิบัติการ สรุปเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำการวิเคราะห์องค์การ วิเคราะห์ภาระงาน คุณสมบัติ และวิเคราะห์ตัวบุคคลเพื่อให้เกิดการประชุมเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับความต้องการขององค์การ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ เริ่มตั้งแต่

กำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ การคัดเลือกและออกแบบโครงการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสร้างเกณฑ์สำหรับการประเมินผล การดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้การดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการสามารถดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ทราบว่าผลที่ได้รับจากการประชุมเชิงปฏิบัติการตรงกับความต้องการ และ วัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ และดำเนินการติดตาม เพื่อวิเคราะห์ว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการมีความคุ้มค่า และผู้เข้าประชุมเชิงปฏิบัติการสามารถนำวิชาความรู้ที่ได้รับจากการประชุมเชิงปฏิบัติการไปใช้ในงานที่ปฏิบัติมากน้อยเพียงไร

#### 4.2 การนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาดำเนินการขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน ซึ่งแนวโน้มและความต้องการของการพัฒนาและการนิเทศการศึกษา สำหรับประเทศไทยในอนาคตจะสนใจการนิเทศการสอนมากขึ้น โดยมุ่งปรับปรุงการเรียน การสอนมากกว่าปรับปรุงการศึกษา แต่มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน คือการปรับปรุงคุณภาพ การศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (นิพนธ์ ไทยพานิช, 2527, หน้า 3 อ้างถึงใน จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555, 130) ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้ารายละเอียดเกี่ยวกับ การนิเทศภายในดังนี้

##### 4.2.1 ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการนิเทศ ภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

ดุสิต มั่นคง (2550, หน้า 42) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายใน โรงเรียน หมายถึง กิจกรรมที่ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันจัดขึ้นเพื่อพัฒนา และส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูในทุกด้าน รวมทั้งให้ครูเกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพและ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มัญญ อรุณไพโรจน์, ธีรยุทธ์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา และวิญญู ทรัพย์ะประภา, 2550, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จะช่วยปรับปรุง ส่งเสริม การเรียนการสอน เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของผู้เรียน

สมเกียรติ ชอบผล และสุภากร ราชากรกิจ (2550, หน้า

58) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การนิเทศที่มีการริเริ่มและจัดดำเนินการโดยบุคลากรภายในโรงเรียน โดยจัดตามความต้องการและความจำเป็นของโรงเรียนนั้นๆ และมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพสูงขึ้น

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555, หน้า 131) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารกับบุคลากรภายในโรงเรียน ซึ่งต้องร่วมมือกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของคุณครู เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้นตามจุดมุ่งหมายที่ทางสถานศึกษาคาดหวังไว้

อมรรัตน์ งามจิตร (2555, หน้า 23) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานอย่างมีระบบของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนางานของผู้รับการนิเทศให้มีคุณภาพสูงขึ้น หรือเพิ่มศักยภาพของผู้รับการนิเทศให้มากขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นของนักวิชาการและนักการศึกษา สรุปได้ว่าการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารกับบุคลากรในหน่วยงานหรือสถานศึกษา ต้องร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรในทุกด้าน ให้สามารถดำเนินงานที่ได้รับผิดชอบบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

#### 4.2.2 ความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน

นักวิชาการและนักการศึกษา กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

กรองทอง จิรเดชากุล (2550, หน้า 4) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน มีความสำคัญ ดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานใกล้เคียง
2. ปริมาณศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอกับความต้องการของครูและสถานศึกษา
3. บุคลากรภายในสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีความคุ้นเคยและใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุด

4. บรรยายภาคในการนิเทศมีความเป็นกันเอง และสามารถปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างต่อเนื่อง

มณูญ อรุณไพโรจน์, อธิยุทธ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา และวิญญูทรัพย์ ประภา, 2550, หน้า 16-17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนมีดังนี้

1. การนิเทศภายในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญทางด้านการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนไหวทางสังคม ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ ซึ่งเกิดขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมและแนวคิดทางการศึกษาซึ่งเปลี่ยนแปลงไป

2. การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นสะพานที่จะเชื่อมระหว่างความเปลี่ยนแปลงไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นกระบวนการที่เป็นไปได้อย่างรวดเร็วมากกว่าการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านไปทางการสั่งการ

3. การนิเทศภายในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญทางด้านการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูผู้สอนให้สอดคล้องกับความเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงทางสังคม และทางวิทยาการใหม่ๆ เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนการสอน

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2553, หน้า 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศแบบให้คำชี้แนะว่า เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในการช่วยเหลือให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือศึกษานิเทศก์ รวมทั้งเครือข่ายการนิเทศที่มีเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศทางการศึกษาดำเนินการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน ตลอดจนสามารถเสริมสร้างการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง การนำเทคนิคการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching) มาใช้ในการนิเทศการศึกษา จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้

จากนักวิชาการและนักการศึกษา กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในการช่วยเหลือให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการเปลี่ยนแปลงแนวคิด

ทางการศึกษา ส่งผลให้การปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

#### 4.2.3 หลักการนิเทศภายในโรงเรียน

นักวิชาการและนักการศึกษากล่าวถึงหลักการของการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

สังต์ อุทรานันท์ (2530, หน้า 15 อ้างถึงใน สมเกียรติ ชอบผล และสุภากร ราชากรกิจ, 2550, หน้า 61) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญในการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ 3 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 1 การนิเทศการศึกษาเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ มีการทำงานเป็นขั้นตอน มีความต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่ง และมีความเกี่ยวข้องของปฏิสัมพันธ์ในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน

หลักการที่ 2 การนิเทศการศึกษามีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน แต่การดำเนินงานนั้นกระทำโดยผ่านตัวกลาง คือ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อคุณภาพในการเรียนของผู้เรียนในบั้นปลาย

หลักการที่ 3 การนิเทศการศึกษาในประเทศไทยเน้นบรรยากาศแห่งประชาธิปไตย ในอดีตการนิเทศการศึกษามักแฝงไว้ด้วยอำนาจ ปัจจุบันการนิเทศการศึกษาไม่ได้มีผลเฉพาะบรรยากาศแห่งการทำงานร่วมกันเท่านั้น แต่จะรวมไปถึงการยอมรับซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนบทบาทในฐานะผู้นำและผู้ตาม ตลอดจนความรับผิดชอบต่อผลงานร่วมกันด้วยการนิเทศแบบประชาธิปไตย ซึ่งช่วยสร้างความร่วมมือและบรรยากาศที่ดีในการทำงานได้อย่างมาก

สมเกียรติ ชอบผล และสุภากร ราชากรกิจ (2550, หน้า 62) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศที่ผู้นิเทศควรยึดถือปฏิบัติงานนิเทศ คือ มีการวางแผนการดำเนินงานในรูปแบบโครงการที่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน การนิเทศต้องถือหลักประชาธิปไตย ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงาน เน้นความร่วมมือร่วมใจและใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน แสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ให้โอกาสได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถอย่างเต็มที่ เคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน สร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์และอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกันด้วยดี พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555, หน้า 133) ได้สรุปหลักการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษาโดยเป้าหมายเป็นหลัก คือ คุณภาพของผู้เรียน โดยผู้บริหารต้องยอมรับว่าการนิเทศการเป็นงานในความรับผิดชอบของผู้บริหารโดยตรง มีการวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เน้นบรรยากาศแบบประชาธิปไตย สร้างขวัญกำลังใจ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในความสามารถของตน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

จากนักวิชาการกล่าวถึงหลักการนิเทศภายในโรงเรียน สรุปได้ว่า หลักการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ มีการทำงานเป็นขั้นตอน มีความต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่ง เป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยผ่านตัวกลางคือ ครู การดำเนินการเน้นการสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย สร้างขวัญกำลังใจ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในความสามารถของตน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

#### 4.2.4 กระบวนการนิเทศภายใน

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายใน ไว้ดังนี้

สังต์ อุทรานนท์ (2530, หน้า 123-124 อ้างถึงใน สมเกียรติ ชอบผล และสุภากร ราชากรกิจ 2550, หน้า 74) กล่าวถึงขั้นตอนการนิเทศภายใน มีขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการนิเทศ เริ่มจากการรับรู้สภาพปัญหาปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ต่อจากนั้นผู้ดำเนินการนิเทศจะต้องทำการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา กำหนดจุดประสงค์ กำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา หรือกำหนดทางเลือกสำหรับการดำเนินการนิเทศ จนได้แนวทางในการดำเนินงาน ในขั้นตอนนี้ ผู้บริหารจะต้องรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรฝ่ายต่างๆ เพื่อติดตามงานต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ อาจจะใช้วิทยากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอกมาให้ความรู้ หลังจากการให้ความรู้แก่ผู้รับการนิเทศได้เสร็จสิ้นลงไปแล้ว ก่อนจะสิ้นสุดรายการ ควรจัดให้มีช่วงเวลาสำหรับข้อตกลงในการทำงานด้วย ข้อตกลงนี้จะเป็นแนวทางในการทำงาน และจะเป็นเสมือน

กฎหรือระเบียบ หรือสัญญาต่อกลุ่ม ซึ่งจะมีผลต่อความตั้งใจและเอาจริงกับการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศเป็นอย่างมาก

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา  
ในขณะที่ผู้รับการนิเทศได้ลงมือปฏิบัติงานตามที่ได้รับความรู้มาแล้ว ผู้นิเทศจะทำหน้าที่นิเทศการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตน ส่วนผู้บริหารก็จะคอยสนับสนุนให้การนิเทศดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ  
ผู้มีบทบาทในการสร้างเสริมกำลังใจ คือ ผู้นิเทศ ซึ่งจะทำการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศ และอีกผู้หนึ่งที่มีความสำคัญมากคือ ผู้บริหารซึ่งจะต้องสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาทั้งหมด คือ ผู้ให้การนิเทศ และผู้รับการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ ผลที่ได้จากการประเมินควรนำมาเป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจในการปฏิบัติงานการนิเทศต่อไป นั่นคือ หากได้ผลดีแล้วก็ดำเนินการนิเทศต่อไปจนกระทั่งบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือ ผู้รับการนิเทศได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นการถาวร หรือสามารถช่วยเหลือตนเองได้แล้ว สำหรับกรณีที่ไม่ได้ผลตามจุดมุ่งหมายก็ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องหรือจุดอ่อนต่อไป

สุภากร ราชกรกิจ และคณะ (2550, หน้า 70-71) กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนว่าเป็นขั้นตอนการนิเทศการศึกษาที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มี 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพที่เป็นกับสภาพที่คาดหวังหรือเป้าหมาย ความต้องการ หมายถึง ความคาดหวังที่จะพัฒนางานให้ดีขึ้น ในขณะที่งานนั้นมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับที่ไม่เป็นปัญหา การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพต่างๆ ด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนทุกชั้น ด้านอัตราการเข้าชั้นทุกชั้น ด้านภาวะสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ด้านคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานชั้นต่ำ
2. สสำรวจและประเมินความต้องการของครู
3. จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ



#### 4. วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและจัดลำดับ

ความสำคัญของสาเหตุกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา และการดำเนินการตามความต้องการ

##### ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน หมายถึง การนำข้อมูลการ

วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการมากำหนดกิจกรรมและแนวทางการปฏิบัติงานนิเทศ การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นขั้นตอนที่นำเอาทางเลือกที่จะดำเนินการมาร่วมกันกำหนดรายละเอียดกิจกรรมและจัดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ เขียนเป็นโครงการนิเทศภายในโรงเรียน

##### ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ หมายถึง การดำเนินการ

ตามกิจกรรมที่กำหนดในโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้นิเทศจะต้องนำหลักการนิเทศ เทคนิค ทักษะ สื่อและเครื่องมือนิเทศไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบุคลากรผู้รับการนิเทศ เพื่อให้การปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหารและผู้นิเทศควรดำเนินการดังนี้

1. เตรียมความพร้อมก่อนการนิเทศ ควรจัดให้มีการประชุมคณะปฏิบัติงานเพื่อซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ กิจกรรม สื่อ เครื่องมือ การบันทึกผลการประเมินผลและการสรุปผลการนิเทศ

2. ปฏิบัติการนิเทศ คือ ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้นิเทศไม่ควรละเลยเกี่ยวกับการเสริมแรงให้กำลังใจ ให้รับทราบปัญหาความต้องการของผู้รับการนิเทศและนำปัญหาและความต้องการนั้น มาพิจารณาหาทางช่วยเหลือสนับสนุน

##### ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบ

ความสำเร็จของโครงการกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้มีหน้าที่ดำเนินการประเมินผล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะผู้นิเทศ การประเมินผลมีขอบข่ายกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติดังนี้

1. ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

2. ประเมินความคิดเห็นเพื่อทราบความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศ

3. ประเมินกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

4. สรุปรวมผลการประเมินเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการ

การปรับปรุงการปฏิบัติงานในโอกาสต่อไป

โสภณ ทองจิตร (2554, หน้า 29) ได้สรุปขั้นตอนของการนิเทศ ประกอบด้วย การสำรวจความต้องการจำเป็นของโรงเรียน การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ และการปรับปรุงแก้ไข

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555, หน้า 136) ได้สรุปเกี่ยวกับ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องจัดกระบวนการนิเทศแบบมีแบบแผนตามลำดับ ขั้นตอนต่อเนื่องอย่างมีระบบตามวิธีการวิทยาศาสตร์ พร้อมด้วยเหตุผลและความเป็นไปได้ นั่นคือ จะต้องประกอบด้วย การวางแผนการนิเทศ การให้ความรู้ในสิ่งที่ต้องทำ การลงมือปฏิบัติ การสร้างขวัญกำลังใจ การประเมินผลและกระบวนการดำเนินงาน และปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาการนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากนักวิชาการและนักการศึกษาระบุเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายใน สรุปได้ว่า การนิเทศภายในประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นการศึกษาสภาพปัญหา ขั้นการวางแผนการนิเทศ ขั้นปฏิบัติการนิเทศหรือการให้ความรู้ ขั้นการประเมินผล และขั้นปรับปรุงแก้ไขกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

#### 4.3 การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ

นักการศึกษาได้ให้การศึกษาค้นคว้าให้ความหมายของการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ ดังนี้

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2553, หน้า 1) ได้ให้ความหมาย การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ หมายถึง เป็นวิธีการพัฒนาสมรรถภาพการทำงานของครู โดยเน้นไปที่การทำงานให้ได้ตามเป้าหมายของงาน หรือการช่วยให้สามารถนำความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่และหรือได้รับการอบรมมา ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้คำชี้แนะมีลักษณะเป็นกระบวนการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 111-112) ได้ให้ความหมายการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ หมายถึง เป็นการชี้แนะครูโดยผู้ชี้แนะ อาจเป็นศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศ ภายในที่สามารถเป็นผู้ชี้แนะได้ผู้ได้รับการชี้แนะส่วนใหญ่เป็นครูที่อยู่ในสถานศึกษา การนิเทศแบบชี้แนะ จะเน้นไปที่การพัฒนาผล การปฏิบัติงานและพัฒนาศักยภาพของครูเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งที่เป็นทางการ และไม่

เป็นทางการ เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ผู้นิเทศและครูได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งการร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ระหว่างผู้ชี้แนะและผู้ได้รับการชี้แนะ

สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555, หน้า 1) ได้ให้ความหมายการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ หมายถึง เป็นเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากร ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการแนะนำหรือเรียนรู้จากผู้ชำนาญการ (Coach) ในลักษณะที่ได้รับคำแนะนำหรือเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับการปฏิบัติงาน

จากนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ สรุปได้ ว่า การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ หมายถึง วิธีการการพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นไปที่การพัฒนาผลการปฏิบัติงานและพัฒนาศักยภาพของครู เป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เป็นการสื่อสารแบบสองทาง

#### 4.3.1 ขั้นตอนของการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ

ขั้นตอนการนิเทศแบบให้คำชี้แนะเพื่อเพิ่มศักยภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถ จัดการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สูงขึ้น มีขั้นตอนหลักสำคัญอยู่ 3 ขั้นตอน (สำนักทดสอบทางการศึกษา (2553, หน้า 3-7) ดังนี้

##### ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการก่อนการให้คำชี้แนะ

การเตรียมการก่อนการให้คำชี้แนะ เป็นการเตรียมองค์ความรู้ในการนำไปใช้ในการชี้แนะ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นิเทศจะคอยแนะนำ ให้คำปรึกษาช่วยเหลือ ให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้ชี้แนะจะเสนอแนะแล้ว ต้องให้ครูได้วิเคราะห์ตนเอง ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพในสภาวะแวดล้อมต่างๆ และสามารถแก้ปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้หมดไป การให้คำชี้แนะจะช่วยให้ครูสามารถสะท้อนภาพการปฏิบัติงานของครูเพื่อให้ตระหนักว่าการจัดกิจกรรม การเรียนรู้นั้นจะต้องใช้วิธีการจัดการเรียนรู้อย่างไร เพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพจากการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของครู ขณะเดียวกันผู้ให้คำชี้แนะจะได้ข้อมูล ความรู้ที่จำเป็น ซึ่งครูยังขาดอยู่ ดังนั้น การให้คำชี้แนะที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงขึ้นอยู่กับทักษะของผู้นิเทศ และความสามารถในการรับการนิเทศ (Receptiveness) ของครูเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบแวดล้อมหลาย

ประการด้วยกัน ผู้ชี้แนะควรจะต้องเป็นผู้รักการอ่าน รักการแสวงหาความรู้และจะต้องมีการชวนหาข้อมูลความรู้ใหม่ อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ให้คำชี้แนะจะต้องมีความพร้อมก่อนการให้คำชี้แนะ

### ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการให้คำชี้แนะ

ขั้นตอนการดำเนินงานให้คำชี้แนะเป็นขั้นตอนที่ศึกษานิเทศก์หรือผู้ชี้แนะช่วยให้ครูนำความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่ หรือที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามศักยภาพหรือความสามารถของครูแต่ละคน เป็นการพัฒนากลุ่มครูจำนวนน้อยหรือรายบุคคลอย่างเข้มข้น ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด เช่น การสังเกต การสอนในชั้นเรียน พิจารณาผลงานนักเรียนร่วมกันกับครูเป็นการพัฒนาในบริบทการทำงาน ในสถานศึกษา

### ขั้นตอนที่ 3 การสรุปผลให้คำชี้แนะ

การสรุปผลการให้คำชี้แนะเป็นขั้นตอนที่ศึกษานิเทศก์หรือผู้ให้คำชี้แนะเปิดโอกาสให้ครู ได้สรุปผลการให้คำชี้แนะเพื่อให้ได้หลักการสำคัญไปปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองต่อไป มีการวางแผนที่จะกลับมาชี้แนะร่วมกันอีกครั้งว่า ความรู้ความเข้าใจใหม่ที่ได้รับการชี้แนะครั้งนี้ จะเกิดผลในทางปฏิบัติเพียงใด รวมไปถึงการตกลงร่วมกันเรื่องให้ความช่วยเหลืออื่น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ขั้นตอนการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย การเตรียมการก่อนการให้คำชี้แนะ การดำเนินการให้คำชี้แนะ และการสรุปผลให้คำชี้แนะ

## ศักยภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน

### 1. ความหมายของศักยภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของศักยภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน ไว้ดังนี้

ณรงค์ฤทธิ์ แสนทอง (2550, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของศักยภาพ หมายถึง ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (personal characteristic of attributes) ที่ส่งผลต่อการแสดง พฤติกรรม (behavior) ที่จำเป็นและมีผลทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตนได้ดีกว่าผู้อื่น

สุทธยาณั โอบอ้อม (2557, หน้า 24) ได้ให้ความหมายว่า ศักยภาพ (competency) มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือส่วนที่มองเห็นได้ชัด พัฒนาได้ไม่ยากนักด้วยการศึกษาค้นคว้า มีองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ ความรู้ (knowledge) และทักษะ (skills) หรือเรียกส่วนนี้ว่า Hard Skills สำหรับส่วนที่สองคือส่วนที่ซ่อนเร้นอยู่ในแต่ละบุคคล เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ยากเพราะซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคล มีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ ทศนคติ ค่านิยม และความเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง (self-concept) บุคลิกลักษณะประจำตัวของแต่ละบุคคล (trait) และแรงจูงใจหรือแรงขับภายใน (Motive) หรือเรียกส่วนนี้ว่า Soft Skills

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ศักยภาพ หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคล

นवलเสนห์ วงเชิดธรรม (2549, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของ การวิจัย ในชั้นเรียนว่า เป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เป็นกระบวนการการศึกษา พัฒนา ค้นคว้าหาความรู้ความจริงอย่างต่อเนื่องในชั้นเรียน จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายโดยครู เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนต่อครูและผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา การเรียนรู้หรือพฤติกรรมผู้เรียนอย่างทันทีทันใด พร้อมทั้งสะท้อนผลการปฏิบัติด้วย

พิสนุ พงศ์ศรี (2550, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่าเป็นกระบวนการค้นคว้าหาความรู้อย่างเป็นระบบด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้หรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีขอบเขต ขั้นตอน และกระบวนการที่น้อยกว่าการวิจัยทั่วไปหรือยืดหยุ่นกว่ามีลักษณะที่เป็นทางการน้อยกว่าทำโดยครูผู้สอนภายในห้องเรียนหรือภายใต้ความรับผิดชอบของตน เน้นการนำผลไปใช้จริงเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนานักเรียน ครูสามารถทำได้ตั้งแต่เป็นทางการครบตามกระบวนการและขั้นตอนของการวิจัยทั่วไป จนกระทั่งทำแบบง่ายๆ และเขียนรายงานการวิจัยที่เรียกว่าวิจัยหน้าเดียว

ธีระวุฒิ เอกะกุล (2551, หน้า 50) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า การศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนหรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่รับผิดชอบโดยครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือประจำวิชานั้นๆ และนำผลการปฏิบัติการมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นการวิจัยที่ทำอย่างรวดเร็ว นำผลการปฏิบัติการไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลกลับเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

พิชิต ฤทธิจรัญ (2557, หน้า 34-35) ได้ให้ความหมายของการวิจัย

ในชั้นเรียนว่า เป็นการวิจัยปฏิบัติการที่มีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการวางแผนแก้ปัญหา โดยศึกษาสภาพการณ์หรือปัญหาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และครูแสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ ปฏิบัติการแก้ปัญหาหรือพัฒนา สังเกตผลหรือหรือตรวจสอบผลการแก้ปัญหา และสะท้อนผลกลับต่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนบรรลุผลสำเร็จของการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

สุวิมล ว่องวาณิช (2557, หน้า 21) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่า การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการต่างๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองให้ทั้งตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสวิพากษ์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางที่ได้ปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของครูและนักเรียน

จากความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนของนักวิชาการและนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยครูมีบทบาทหน้าที่ในการวางแผนการแก้ปัญหา โดยการศึกษาสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และครูแสวงหา นวัตกรรมหรือวิธีการในการแก้ปัญหา ต้องเป็นการวิจัยที่ทำอย่างรวดเร็ว นำผลมาใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติต่างๆ ให้เพื่อนร่วมงานได้มีการวิพากษ์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งครูและนักเรียน

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับความหมายของศักยภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน สรุปได้ว่า ความรู้ ความสามารถของครูในการทำการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยครูมีความสามารถในการวางแผน ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน ความสามารถในการเลือกวิธีการแก้ปัญหา ความสามารถในการพัฒนานวัตกรรม ความสามารถในการนำนวัตกรรมหรือวิธีการไปใช้ได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการสรุปผลการวิจัยด้วย และความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยอย่างเป็นทางการ 5 บท ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์

## 2. ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน

นวนลเสน่ห์ วงศ์เชิดธรรม (2549, หน้า 8) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า

1. ประโยชน์โดยตรง การวิจัยในชั้นเรียนกระทำเพื่อแก้ปัญหาหรือลดปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้น ประโยชน์ทางตรงของการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ คือ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นสำคัญ ซึ่งในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้นั้นผู้ที่มีความสามารถในการผลักดันให้นำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นคือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวหน้า และเป็นผู้นำสูงสุดมีหน้าที่ในการกำกับดูแลสถานศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการบริหารจัดการงานในด้านวิชาการ จึงสามารถที่จะนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการปรับปรุง และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยการส่งเสริมให้คณะครูผู้สอนในสถานศึกษา ปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อีกให้สอดคล้อง เหมาะสม และตรงกับความต้องการของผู้เรียนตามผลการวิจัยที่ได้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถตามศักยภาพที่มีอยู่ นอกจากนี้จะเป็นการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้อีกได้ ยังเป็นการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาด้วย

2. ประโยชน์ทางอ้อม การนำผลของการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในประโยชน์ทางอ้อมจำแนกได้ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อีกซึ่ง นอกจากครูผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาการเรียนรู้อีกแล้ว ควรจะเผยแพร่ผลการวิจัยไปยังหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไปใช้ประโยชน์ โดยการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยการทำวิจัยที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ประการที่สอง เป็นข้อมูลผลงานทางวิชาการ

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2551, หน้า 60-61) ได้กล่าวถึงประโยชน์หรือคุณค่าของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. คุณค่าต่อผู้เรียน ผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยในชั้นเรียน มีผลกระทบโดยตรงต่อผู้เรียน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียน จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่ไม่บรรลุ หรือผู้เรียนอาจจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้ให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นคุณค่าที่สำคัญที่สุดของการวิจัยในชั้นเรียนที่ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญจึงเกิดกับผู้เรียน

## 2. คุณค่าต่อครูผู้สอน ผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยในชั้นเรียน

มีผลกระทบโดยตรงต่อครูผู้สอน จะทำให้ครูผู้สอนที่ทำการวิจัยเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่ทำให้ครูเกิดการปรับเปลี่ยนตนเองสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนของตนเอง ส่วนผลพลอยได้คือครูผู้สอนได้นวัตกรรมทางการศึกษาที่ตนเองพัฒนาขึ้นและสามารถนำไปใช้กับผู้เรียนรุ่นต่อไป หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ รวมทั้งได้รายงานการวิจัยของตนเอง ถ้ามีความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากเพียงพอ สามารถใช้เลื่อนวิทยฐานะของตนเองได้

## 3. คุณค่าต่อสถานศึกษา การวิจัยในชั้นเรียนถ้าได้มีการดำเนินการ

ในสถานศึกษาใดจะเกิดสังคมการเรียนรู้ทางการวิจัยระหว่างเพื่อนครู ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้ได้บังคับบัญชา และระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นผลกระทบทางอ้อมของครูผู้สอนที่ทำการวิจัยในชั้นเรียน แต่จะกลายเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ทางการวิจัยของสถานศึกษาแห่งนั้นต่อไป

## 4. คุณค่าต่อวงการศึกษา การวิจัยในชั้นเรียนเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของ

วงการศึกษาไทยที่จะทำให้ครูผู้สอนปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติทำให่วงการศึกษาไทยมีการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นรูปธรรม จึงถือว่าการวิจัยในชั้นเรียนมีผลกระทบทางอ้อมต่อวงการศึกษา

ประสาธต์ เนิ่งเนลิ้ม (2556, หน้า30-31) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้ความสามารถพื้นฐานแตกต่างกันบางคนเรียนรู้ได้เร็ว แต่ผู้เรียนบางคนเรียนรู้ช้า ในขณะที่ผู้สอนยังใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบเดียวกัน ผู้เรียนกลุ่มที่เรียนช้าจะไม่สามารถเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียน และอาจสร้างปัญหาอื่นๆ ตามมาแก่ผู้สอน สถานศึกษา และสังคมส่วนรวม การที่ผู้สอนไม่วางเฉยแต่ได้ใช้ความพยายามวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาอย่างมีหลักการ แล้วคิดหาทางแก้ปัญหานั้นจนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียนให้ดีขึ้นโดยอาศัยการวิจัย จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่เรียน จนในที่สุดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับเป็นที่น่าพอใจและไม่มีปัญหาการเรียนอีกต่อไป

2. ผู้สอน การวิจัยจะช่วยให้ผู้สอนเกิดการเรียนรู้แนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน มีการวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ ได้แก่ วางแผน



การสอน เลือกวิธีสอนที่เหมาะสม ประเมินผลการทำงานเป็นระยะ โดยมีเป้าหมายชัดเจน จะทำอะไร กับใคร เมื่อไหร่ ด้วยเหตุผลอะไร และทำให้ทราบผลการกระทำว่าบรรลุ เป้าหมายเพียงใดได้อย่างไร จึงช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หาทางแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาเป็นผลงานทางวิชาการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาต่อไป

3. สถานศึกษา การที่ผู้สอนต้องศึกษาค้นคว้าเนื้อหาวิชาที่ตนรับผิดชอบ และปฏิบัติหน้าที่อยู่ให้มากขึ้น จะช่วยให้การบริหารงานวิชาการในหน่วยงานเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ สามารถกำหนดสาเหตุ และชี้ประเด็นปัญหาได้ชัดเจน แก้ปัญหา ได้ตรงจุดรวมทั้งยกระดับมาตรฐานวิชาการของสถานศึกษาให้สูงขึ้น และยังเป็น การประกันคุณภาพของการศึกษาว่าจัดได้ตามที่มาตรฐานกำหนด เช่น ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านต่างๆ สูงขึ้น ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ

4. สังคมส่วนรวม เมื่อผลการวิจัยออกมาแล้วจะมีผลต่อการจัดการเรียน การสอนทั้งในระดับห้องเรียน สถานศึกษา และนโยบายการจัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้สังคมส่วนรวมได้รับอานิสงส์ของการวิจัย ทำให้มีการปรับเปลี่ยนมุมมอง แนวคิด และแนวปฏิบัติที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาให้อยู่ในระดับที่สูงยิ่งขึ้น

สุวิมล ว่องวานิช (2557, หน้า 25) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็น เครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากให้ข้อค้นพบที่ได้มาจาก กระบวนการสืบค้นที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ และครู เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาผู้ที่มีส่วนร่วม นำไปสู่ การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ และด้วยหลักการสำคัญของการวิจัยปฏิบัติที่เน้นการ สะท้อนผล ทำให้การวิจัยแบบนี้ส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานแบบประชาธิปไตย ทุกฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับในข้อค้นพบร่วมกัน

จากนักวิชาการและนักการศึกษากล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับประโยชน์ ของการวิจัยในชั้นเรียนของนักวิชาการและนักศึกษานั้น สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการ วิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. ต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการการเรียนรู้เพิ่มสูงขึ้น มีพฤติกรรม เป็นที่พึงประสงค์ตามที่สถานศึกษาคาดหวังไว้

2. ต่อครูผู้สอน ทำให้ครูผู้สอนมีทักษะในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และสามารถพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3. ต่อสถานศึกษา เมื่อครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้สถานศึกษามีบุคลากรที่มีคุณภาพทำให้การปฏิบัติงานต่างๆ สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

4. ต่อสังคม เมื่อผลการวิจัยได้มีการเผยแพร่ออกไป หน่วยงานหรือบุคคลที่มีการทำงานในลักษณะเดียวกันสามารถนำผลที่เกิดขึ้นไปปรับใช้กับหน่วยงานของตนเองต่อไป

### 3. รูปแบบและลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน

นวลเสน่ห์ วงศ์เชิดธรรม (2549, หน้า4) ได้กล่าวถึงลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน ไว้ดังนี้

1. เป็นกระบวนการวิจัยที่ต่อเนื่องเป็นระบบ
2. เป็นปัญหาการวิจัยที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้
3. เป็นการวิจัยที่ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในสภาพการณ์จริง
4. เป็นการวิจัยโดยครูคนเดียวหรือคณะครูก็ได้
5. เป็นการคิดค้นพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
6. มุ่งเน้นการแก้ปัญหาของผู้สอนและผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ และบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน
7. เป็นการนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนรู้อย่างทันทีทันใด เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
8. เป็นการนำเสนอผลการวิจัย เพื่อผู้อื่นที่เกี่ยวข้องจะได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ต่อไป

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2557, หน้า 37-47) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. จุดเริ่มต้นของการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนเกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู แล้วครูเกิดความคิด ความต้องการ หรือมีความเป็นกัลยาณมิตร มีความปรารถนาดีต่อศิษย์หรือผู้เรียนโดยจะหาทางแก้ไขปัญหาหรือช่วยเหลือผู้เรียนด้วยการแสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู จุดเริ่มต้น

ของการวิจัยในชั้นเรียนจึงอยู่ที่ครูเป็นสำคัญ เพราะปัญหาการเรียนรู้จะเกิดขึ้นในชั้นเรียน อยู่ตลอดเวลา หากครูไม่สนใจต่อปัญหาเหล่านั้นก็ไม่เกิดการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนา การเรียนรู้ การวิจัยชั้นเรียนไม่ได้เกิดขึ้นเพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 30 ที่ระบุให้สถานศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ในแต่ละระดับการศึกษา แต่เห็นว่าการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูต้องการด้วยใจที่ต้องการ ช่วยเหลือพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

2. ขอบเขตการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนมีขอบเขตที่แคบและเจาะจง ดังประเด็นต่อไปนี้

2.1 ปัญหาวิจัย (research problem) หรือคำถามการวิจัย คือ ประเด็น ข้อสงสัย หรือโจทย์ที่ครุณักวิจัยกำหนดขึ้นเพื่อต้องการหาคำตอบด้วยวิธีการที่เป็นระบบ และเชื่อถือได้หรือด้วยวิธีการวิจัยนั่นเอง พฤติกรรมหรือคุณลักษณะของเรียนที่ครุณักวิจัย ต้องการหาคำตอบหรือแก้ไขปัญหานั้นเฉพาะการเรียนการสอนในชั้นเรียนหนึ่งๆ เรื่องที่ทำเป็น ประเด็นที่เล็ก ไม่กว้างเกินไป แต่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือ การจัดการเรียนรู้ของครู

2.2 ประชากร หมายถึง ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดที่มีปัญหา เกี่ยวกับการเรียนรู้ซึ่งครุณักวิจัยต้องการศึกษา แก้ปัญหาหรือพัฒนา การวิจัยในชั้นเรียน จะมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ พฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้เรียน กระบวนการ เรียนรู้ตลอดจนบริบทของชั้นเรียน (classroom context) การศึกษาหรือพัฒนาอาจ มุ่งเน้นเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม ห้องเรียน หรือหลายห้องเรียน โดยเป้าหมายสำคัญของการ วิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาคือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้ หรือกลุ่มที่ต้องการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น การวิจัยในชั้นเรียนไม่นิยมสุ่มผู้เรียน มาศึกษา แก้ไขหรือพัฒนาบางส่วน

2.3 ลักษณะขอบข่ายของการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วย ขอบข่ายลักษณะของการวิจัยที่สำคัญ 2 ลักษณะ ดังนี้

2.3.1 การวิจัยที่มุ่งทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาหรือสภาพ การเรียนรู้ในชั้นเรียน เป็นการวิจัยเพื่อรู้หรือให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เรียน สภาพการณ์ เหตุการณ์ และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ประกอบด้วย การสำรวจชั้นเรียน (classroom survey) การวิเคราะห์พฤติกรรมในชั้นเรียน (behavior analysis) และการศึกษา

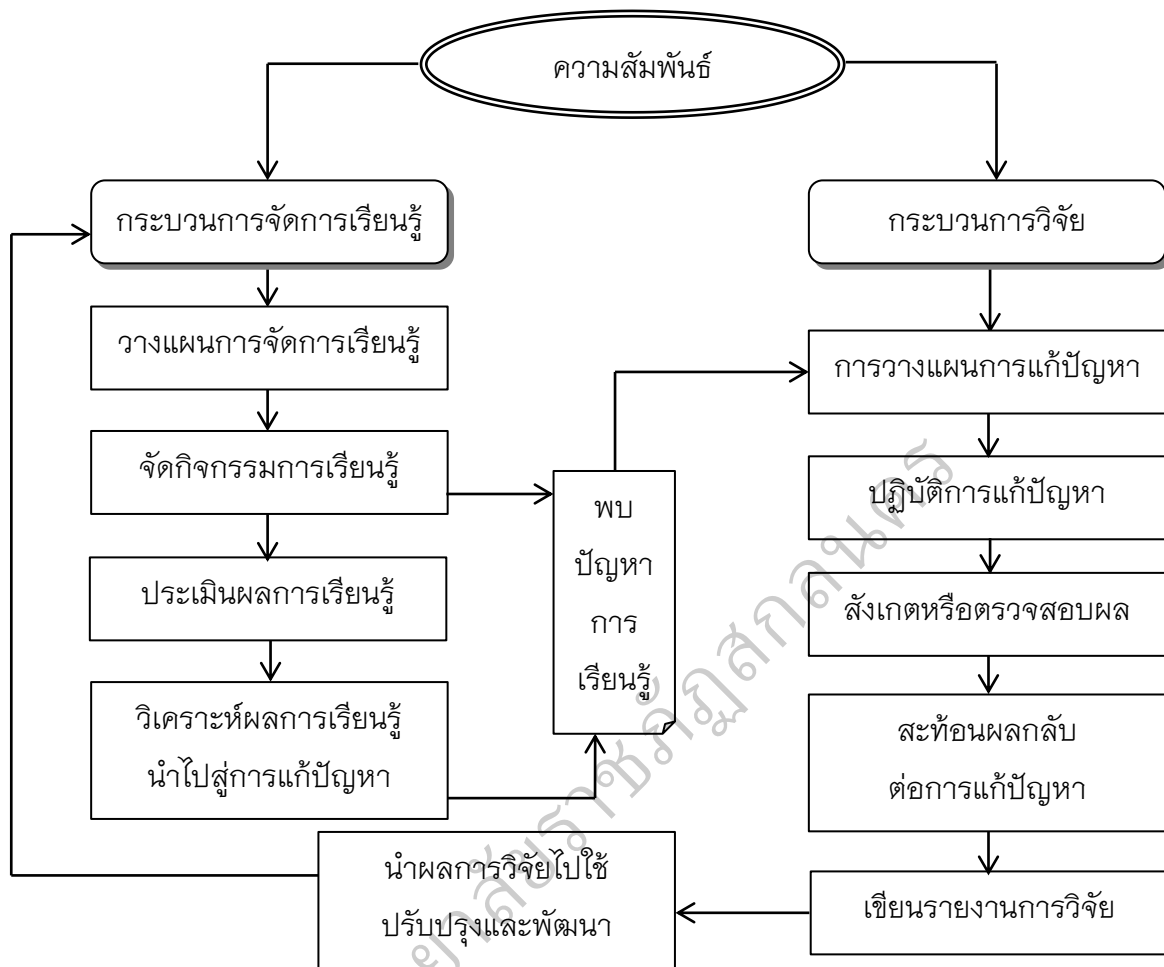
เฉพาะกรณี (case study) เป็นการวิจัยเพื่ออธิบาย (exploratory research) โดยวิธีการ  
การวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research)

2.3.2 การวิจัยที่มุ่งปฏิบัติการเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแก้ไข  
ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน เป็นการวิจัยที่มุ่งคิดค้นหาวิธีการหรือนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา  
หรือพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพหรือพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพ  
การวิจัยในลักษณะนี้เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลอง  
(experimental research)

2.4 การนำผลการวิจัยไปใช้ การวิจัยในชั้นเรียนไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่  
จะนำผลการวิจัยไปอ้างอิงถึงประชากรในวงกว้างหรือในชั้นเรียนอื่นๆ โดยทั่วไปเหมือนการ  
วิจัยเชิงวิชาการ แต่มีจุดมุ่งเน้นที่จะแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเฉพาะราย  
เฉพาะกลุ่ม หรือทั้งห้องเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้ และอยู่ในความรับผิดชอบของครู  
เมื่อทำวิจัยเสร็จแล้วอาจนำผลการวิจัยเผยแพร่สู่เพื่อนครู สู่วงการศึกษาหรือวงการ  
วิชาการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งเป็นการขยายพรมแดนขององค์ความรู้  
(body of knowledge) ทำให้ศาสตร์การสอนหรือศาสตร์การเรียนรู้มีความเข้มแข็งมาก  
ยิ่งขึ้นและเป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้สูงขึ้น

3. ครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการวิจัยทั้งหมด โดยครูผู้สอน  
เป็นเจ้าของเรื่อง เจ้าของปัญหาการเรียนรู้ที่จะต้องหาวิธีการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนา ครูจึง  
ต้องเป็นผู้ดำเนินการวิจัยและใช้ผลการวิจัยเอง อาจดำเนินการด้วยตนเองหรือร่วมกับ  
คณะครูที่มีส่วนรับผิดชอบการเรียนการสอนในชั้นเรียนร่วมกัน อาจมีผู้เชี่ยวชาญร่วมให้  
คำปรึกษา นิเทศ แนะนำหรือช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัยได้

4. การดำเนินการวิจัยจะดำเนินการไปพร้อมๆ กับการจัดการเรียนรู้  
ตามปกติ ถือว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ของการจัดการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนรู้  
มีความสัมพันธ์กันดังแสดงใน ภาพประกอบ 2



ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการวิจัย  
(พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2557 หน้า 46)

5. การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สำหรับครูที่มุ่งแก้ไข ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน จะต้องนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ ของผู้เรียน หรือพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้ทันต่อเหตุการณ์หรือสภาพปัญหา การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

สุวิมล ว่องวานิช (2557, หน้า22-23) กล่าวไว้ว่า ลักษณะสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนต้องมีการดำเนินงานที่เป็นวงจรต่อเนื่อง มีกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม และเป็นกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหที่สามารถปฏิบัติได้จริง การนำแนวทางการนำการวิจัยปฏิบัติการ

ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน นั่นคือ ขณะที่กิจกรรมการเรียนการสอนกำลังดำเนินอยู่ ก็จะต้องมีการวิจัยเพื่อแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างเรียน และทำการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาผู้เรียนควบคู่กันไป กิจกรรมการเรียนการสอน การวิจัย และการพัฒนาจึงเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานพร้อมกันในการทำงานปกติ

จากนักวิชาการและนักการศึกษากล่าวถึงลักษณะสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน สรุปได้ว่า ลักษณะที่สำคัญการวิจัยในชั้นเรียน มีลักษณะดังนี้

1. การวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ เป็นการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. การวิจัยที่ดำเนินการควบคู่ไปพร้อมกับการจัดการเรียนการสอน
3. การวิจัยโดยครูหรือคณะครูเป็นศูนย์กลางของการวิจัย
4. การวิจัยนำผลวิจัยไปเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

#### 4. หลักการของการวิจัยในชั้นเรียน

หลักการที่สำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้หลักการที่สำคัญดังนี้

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2551, หน้า 52-60) ได้กล่าวถึงหลักการที่สำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. ระบุปัญหาที่จะทำการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนควรเริ่มต้นด้วยการระบุปัญหาที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการวิจัย ด้วยการรวบรวมปัญหาการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น ในการจัดการศึกษาสาระการเรียนรู้หรือวิชาหนึ่งๆ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือในแต่ละห้องเรียน หรือในแต่ละปีการศึกษา ย่อมมีปัญหการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียนอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันได้ นักวิจัยหรือครูผู้สอนควรทำการเก็บรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการกำหนดปัญหาที่จะทำการวิจัย ซึ่งปัญหาการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง สภาพผลลัพธ์จากการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจริงที่ไม่เป็นไปตามสภาพที่กำหนดหรือคาดหวัง
2. วิเคราะห์ปัญหา นักวิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนควรทำการวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียนที่ทำการคัดเลือกมาจำนวนหนึ่ง ว่าเป็นปัญหาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนและสำคัญมากน้อยเพียงใด ด้วยการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาก่อนว่าเป็น

ปัญหาที่เกิดจากสิ่งใด การวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียนมีหลักการพิจารณาที่สำคัญๆ ดังนี้

2.1 ปัญหาจากครูผู้สอน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวของครูผู้สอนเอง มีปัญหาที่สำคัญดังนี้

2.1.1 ความไม่รอบรู้หรือไม่ชำนาญการของครูผู้สอน สถานศึกษาบางแห่งมีขนาดเล็ก และมีครูไม่ครบชั้นหรือไม่ครบทุกวิชาเอกที่จะจัดการศึกษา ทำให้ครูผู้สอนบางคนต้องจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองไม่ถนัดและไม่มีความรอบรู้มากพอ ทำให้การเรียนการสอนเกิดความบกพร่องได้

2.1.2 ภาระการสอนมากเกินไป ครูผู้สอนบางคนได้รับผิดชอบการสอนทั้งระดับชั้น หรืออาจจะได้รับผิดชอบการสอนหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้อีกในภาคเรียนเดียวกัน ทำให้การเตรียมตัวในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดทำแผนการเรียนรู้อาจเกิดความบกพร่อง ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังได้

2.1.3 บุคลิกภาพของครูผู้สอน มีผลต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน จึงส่งผลให้การเรียนการสอนมีปัญหาในชั้นเรียนได้

2.2 ปัญหาจากผู้เรียน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากความไม่เข้าใจไม่เข้าใจในการเรียนของผู้เรียน เป็นข้อบกพร่องของการเรียนที่ไม่บรรลุผลตามจุดประสงค์ การเรียนรู้ที่ครูผู้สอนกำหนด ปัญหาจากผู้เรียนนี้เป็นปัญหาสำคัญและเป็นปัญหาที่สมควรนำมาดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

2.3 ปัญหาสภาพแวดล้อม เป็นปัญหาข้างเคียงที่แวดล้อมครูผู้สอนและผู้เรียนแต่ไม่ใช่ปัญหาที่เกิดจากตัวครูผู้สอนหรือตัวผู้เรียน ปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นปัญหาที่นักวิจัยต้องทำการวิเคราะห์และพิจารณาให้ดีก่อนดำเนินการทำวิจัย

3. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เมื่อนักวิจัยหรือครูผู้สอนได้วิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียนที่เหมาะสมกับการจะทำการวิจัยได้จำนวนหนึ่งแล้ว การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักวิจัยที่จะพิจารณาถ่วงน้ำหนักว่าจะเลือกปัญหาในชั้นเรียนใด มาทำการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณาลำดับความสำคัญของปัญหาในชั้นเรียนที่เหมาะสม มีดังนี้

3.1 ความรุนแรงของปัญหา ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมีความรุนแรงของปัญหามากน้อยเพียงใด มีผลกระทบต่อผู้เรียนจำนวนเท่าใด ถ้าผู้เรียนได้รับ

ผลกระทบจากปัญหาในชั้นเรียนจำนวนมาก แสดงว่าความรุนแรงของปัญหามีในวงกว้างมากกว่าจำนวนผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบน้อยซึ่งเป็นเกณฑ์หนึ่งในการคัดเลือกเป็นปัญหาในชั้นเรียนที่เหมาะสมจะทำการวิจัยได้

3.2 ความจำเป็นเร่งด่วนของปัญหาที่จะทำวิจัย ปัญหาในชั้นเรียนที่จะทำการวิจัยมีความจำเป็นเร่งด่วนมากน้อยเพียงใด ถ้ามีความจำเป็นเร่งด่วนไม่สามารถรอได้ เพราะถ้าปล่อยไว้จะส่งผลเสียต่อการเรียนรู้ในเนื้อหาต่อไป หรือมีผลต่อการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ด้วย จึงจะถือว่าเป็นปัญหาในชั้นเรียนที่มีความเหมาะสม แต่ถ้าเป็นปัญหาในชั้นเรียนที่รอคอยได้ หรือไม่รีบด่วนมากนัก ถ้าเป็นลักษณะนี้ไม่สมควรจะคัดเลือกเป็นปัญหาที่ทำการวิจัยในชั้นเรียน

3.3 ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ปัญหาในชั้นเรียนนั้นผู้เรียนได้รับประโยชน์โดยตรงหรือไม่ หรือว่าครูผู้สอนได้รับประโยชน์มากกว่า การวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียนประเด็นนี้ควรพิจารณาถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน การยึดถือประโยชน์ของผู้เรียนจึงถือว่าเป็นปัญหาในชั้นเรียนที่เหมาะสม

3.4 นโยบายของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคน แต่ละพื้นที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน บางคนมีลักษณะมุ่งงานมาก สนใจงานวิชาการอย่างเต็มที่ ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาบางคน มีลักษณะมุ่งสัมพันธ์ จะสนใจงานความสัมพันธ์กับชุมชนมากกว่างานวิชาการ ทำให้ย่อหย่อนการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาของครู ดังนั้น นโยบายของสถานศึกษา จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่ามาพิจารณาว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุน ส่งเสริมการทำวิจัยของครูเพียงใด

4. หาวิธีการแก้ปัญหา ก่อนการลงมือวิจัยในชั้นเรียน นักวิจัยควรหาแนวทางวิธีการแก้ปัญหาในชั้นเรียนที่จะปฏิบัติการ สามารถใช้วิธีการแก้ปัญหา ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Review literature) นักวิจัยควรทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่จะดำเนินการวิจัย ว่ามีใครทำวิจัยประเด็นดังกล่าวไปแล้วหรือไม่ และได้ผลอย่างไร ถ้าเป็นปัญหาการวิจัยที่มีคนทำวิจัยเอาไว้แล้ว และสามารถตอบข้อสงสัยของเราได้ ก็ไม่จำเป็นต้องทำวิจัยเรื่องดังกล่าวอีกแต่เมื่อศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วได้เพียงแนวคิด หรือเป็นฐานความคิดของนักวิจัย จะเป็นแนวทางหนึ่งของนักวิจัยที่ทำการวิจัยในชั้นเรียนต่อไป

4.2 ประสบการณ์ของครู (Experience) ความชำนาญการหรือ



ความเชี่ยวชาญหรือการสั่งสมองค์ความรู้จากการสอนมานานของตนเอง จะเป็นสิ่งช่วยให้ครูผู้สอนที่เป็นนักวิจัยได้รู้จักแนวทางวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนมากที่สุด

4.3 นวัตกรรมการศึกษา (Innovation) เป็นสิ่งที่นักวิจัยทั่วไปในปัจจุบันนิยมนำมาใช้กันมากที่สุด ด้วยการคัดลอกนวัตกรรมการศึกษาของคนอื่นที่ทำการวิจัยเสร็จแล้วนำมาใช้ในชั้นเรียนของตนเองทันที ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง นักวิจัยควรเรียนรู้และทดลองปรับใช้ในการวิจัยในชั้นเรียนของตนเอง จึงจะเหมาะสมกว่า และเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยนักวิจัยที่ไม่เชี่ยวชาญในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาของตนเอง

4.4 การปรึกษาผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) การหาแนวทางวิธีการแก้ปัญหาในชั้นเรียน บางครั้งครูผู้สอนวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียนไม่ได้ หรือไม่มีประสบการณ์มากพอในการจัดการศึกษา การใช้วิธีการนี้เป็นอีกทางหนึ่งที่สามารถใช้ได้ ด้วยการปรึกษา สอบถามผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญในปัญหาชั้นเรียน ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ คือ บุคคลที่มีความชำนาญการในกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือวิชานั้นๆ อย่างดีเยี่ยม จนเป็นที่ยอมรับของสังคมที่เกี่ยวข้อง ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีการศึกษาระดับสูงมากมายเสมอไป อาจเป็นเพื่อนครูที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนเรื่องนั้นมานาน หรืออาจเป็นครูต้นแบบหรือครูดีเด่นที่สังคมยกย่องในเขตพื้นที่การศึกษาของตน และสามารถให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัยได้ การวิจัยในชั้นเรียน 1 เรื่อง ควรใช้ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญไม่น้อยกว่า 3 คน จึงจะเพียงพอต่อความน่าเชื่อถือของปัญหาที่ทำการวิจัย

4.5 ผลจากการร่วมประชุม อบรม สัมมนา (Seminar) การหาแนวทางวิธีการแก้ปัญหาในชั้นเรียนอีกวิธีหนึ่ง คือ การเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนที่เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการควรรู้จักการซักถามสิ่งที่สงสัย การถามผู้รู้ที่เป็นวิทยากรถึงแนวทางการแก้ปัญหา รวมทั้งควรรู้จักสรุปประเด็นที่ได้จากการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการ จะทำให้เกิดองค์ความรู้หรือแนวทางการแก้ปัญหาในชั้นเรียนได้

4.6 ข้อควรพิจารณาในการเลือกปัญหาในชั้นเรียน ที่สมควรคัดเลือกเป็นวิธีการแก้ปัญหาในชั้นเรียน มีหลักเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

4.6.1 เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียนของตนเอง ไม่ควรใช้ปัญหาในชั้นเรียนของบุคคลอื่นจะทำให้ไม่สามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.6.2 เป็นปัญหาที่ได้รับความรู้ใหม่ เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นของนักวิจัยเอง

4.6.3 อยู่ในความสนใจของนักวิจัยจริงๆ จะทำให้นักวิจัยมีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปได้

4.6.4 เป็นประสบการณ์การสอนของตนเองจริงๆ

4.6.5 เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักวิจัย ควรเลือกปัญหาในชั้นเรียนที่ตนเองมีความถนัดหรือชำนาญการมากพอ

4.6.6 ไม่ซ้ำซ้อนกับผลงานการวิจัยของคนอื่น โดยเฉพาะตัวแปรและนวัตกรรมการศึกษาที่ใช้

4.6.7 เหมาะสมกับเวลา แรงงาน และความจำเป็นเร่งด่วน

5. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้กับผู้อื่น นักวิจัยในชั้นเรียนควรเป็นบุคคลที่ชอบสงสัย ชอบศึกษาหาความรู้ และรู้จักพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น การเป็นคนที่มีความคิดกว้างไกล เป็นหลักการสำคัญอีกประการหนึ่งของการวิจัยในชั้นเรียน เพราะการวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่จำเป็นต้องใช้หลายศาสตร์แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) และมีลักษณะสัมพันธ์ (Related)

6. การใช้หลักวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) การวิจัยในชั้นเรียนใช้หลักการปฏิบัติการเป็นวงจร ดังนี้

6.1 ขั้นการวางแผน (Planning) เป็นการเตรียมแผนการที่จะปฏิบัติการวิจัย ด้วยการกำหนดปัญหาที่จะใช้ในการวิจัยที่ผ่านการวิเคราะห์ปัญหามาแล้ว จากนั้นทำการวางแผน กำหนดจุดประสงค์การวิจัย ทำการออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน กำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดวิธีการแปลผล กำหนดแนวทางการสรุปผลและแนวทางการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

6.2 ขั้นการปฏิบัติการ (Action) เป็นขั้นตอนที่ลงมือกระทำการวิจัย ด้วยการดำเนินการตามกิจกรรมที่ได้ออกแบบการวิจัยไว้ รวมทั้งการใช้นวัตกรรมการศึกษาตามการออกแบบการวิจัย มีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ด้วยการทดลองใช้ (Try out) และการเก็บข้อมูลที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัยจริง และการลงมือเขียนรายงานการวิจัยตามหัวข้อที่ได้วางแผนไว้

6.3 ขั้นการสังเกต (Observation) เป็นขั้นตอนที่ได้จากการเก็บ

ข้อมูลจริงตามที่ได้ออกแบบการวิจัยไว้ พิจารณาสงเกตทั้งตัวนักวิจัยเอง ผู้เรียนที่เป็นเป้าหมายในการวิจัย และนวัตกรรมทางการศึกษาที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งใช้ทั้งเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ผลของข้อมูลที่มีทั้งความลุ่มลึก (Qualitative) และภาพกว้าง (Quantitative)

6.4 ขั้นการสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นขั้นสุดท้ายของวงจรการปฏิบัติการเป็นการสะท้อนข้อมูลกลับเกี่ยวกับความรู้ที่ให้กับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย การสะท้อนข้อมูลกลับเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย การสะท้อนข้อมูลกลับเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการปฏิบัติการ และการสะท้อนข้อมูลกลับเกี่ยวกับข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ซึ่งการสะท้อนข้อมูลกลับนี้มี 2 ลักษณะดังนี้

6.4.1 ถ้าผลสะท้อนกลับบรรลุผลตามจุดประสงค์ของวงจรมันที่กำหนดไว้สามารถดำเนินการปฏิบัติการไปวงจรต่อไปได้ หรือควรจะทำซ้ำอีกครั้งด้วยการปรับเปลี่ยนกิจกรรมใหม่ แต่ยังคงใช้แผนปฏิบัติการเดิม เพื่อศึกษาความคงที่หรือความยั่งยืนของผลการปฏิบัติการที่ได้ในวงจรมันๆ

6.4.2 ถ้าผลสะท้อนกลับไม่บรรลุผลตามจุดประสงค์ของวงจรมันที่กำหนดไว้ จะต้องทำการทำซ้ำแผนใหม่ (Replan) เพื่อแก้ไขสิ่งที่ยังไม่บรรลุผลของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยโดยสามารถทำซ้ำด้วยซ่อมเสริมในสิ่งที่เป็นข้อบกพร่องกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยบางคนที่ยังไม่บรรลุในช่วงเวลานอกเหนือจากที่กำหนดไว้

## 5. กระบวนการและขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงกระบวนการและขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2551, หน้า62-63) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน มีขั้นตอนการวิจัยที่สำคัญดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียนควรเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน เพื่อให้ครูผู้สอนได้ทำการตรวจสอบว่าประเด็นใดที่มีความสำคัญจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องทำการแก้ไขให้ผู้เรียนในชั้นเรียนของตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบการวิจัยในชั้นเรียน เมื่อได้ปัญหาที่จะทำ

การวิจัยแล้ว ครูที่เป็นนักวิจัย ควรทำการออกแบบการวิจัยในชั้นเรียนว่าจะเลือกรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการใดจึงจะเหมาะสมกับปัญหาที่จะทำการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การค้นหาและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา การเลือกใช้และพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ครูที่เป็นนักวิจัยต้องพิจารณาใช้นวัตกรรมการศึกษาที่จะนำมาแก้ไขปัญหาคือต้องการทำการวิจัย ซึ่งควรเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับสภาพ และบริบทของผู้เรียนที่ทำการวิจัยให้มากที่สุด และควรเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่มีค่าประสิทธิผลอย่างแท้จริง

ขั้นตอนที่ 4 การเขียนโครงร่างการวิจัยในชั้นเรียน เมื่อครูที่เป็นนักวิจัยได้เตรียมการขั้นตอนต่างๆ ข้างต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ควรทำการเขียนโครงร่างการวิจัยในชั้นเรียนให้เรียบร้อยก่อนเริ่มวิธีดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นกรอบแนวคิดหรือพิมพ์เขียวให้กับครูที่เป็นนักวิจัยได้ดำเนินการต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การสร้างเครื่องมือการวิจัยในชั้นเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในชั้นเรียนเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ครูที่เป็นนักวิจัยควรดำเนินการเอง เพื่อเป็นสิ่งประกอบที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัย ซึ่งควรดำเนินการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และควรมีค่าคุณภาพของเครื่องมือที่น่าเชื่อถือจริง

ขั้นตอนที่ 6 การประมวลผลการวิจัยในชั้นเรียน เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นการประมวลผลข้อมูลที่ได้ การใช้วิธีการใดในการวิเคราะห์ข้อมูลต้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และเหมาะสมกับข้อมูลทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน เมื่อดำเนินการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้วครบทุกขั้นตอนแล้ว ขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัยในชั้นเรียน คือ การเขียนรายงานการวิจัย ซึ่งครูที่เป็นนักวิจัยควรใช้รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยแบบหนึ่งแบบใดให้คงที่ตลอดทั้งเล่ม

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2553, หน้า 33-50) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการทำการวิจัยในชั้นเรียน มีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ เป็นจุดเริ่มต้นของการวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ซึ่งทำให้ครูนักวิจัยทราบปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่ต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ ปัญหาการเรียนรู้ อาจได้มาจากการสังเกต การสอบถาม การประเมินจากผู้เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ หรือ

ตรวจผลงานของนักเรียน การใช้ข้อมูลชัดเจน (hard data) เกี่ยวกับการเรียนรู้ การใช้แผนผังความคิด (mind mapping) หรือการใช้เทคนิคการตั้งคำถาม

### 1. ความหมายปัญหาการเรียนรู้และปัญหาการวิจัย

ปัญหาการเรียนรู้ หมายถึง ข้อขัดข้อง ข้อขัดแย้ง หรือสภาพความแตกต่างระหว่างที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน สภาพที่คาดหวังอาจเป็นมาตรฐานการศึกษาหรือจุดหมายของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ สภาพที่เป็นจริงอาจเป็นข้อมูลผลการเรียนรู้ พฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้เรียน หรือสภาพที่เกิดขึ้นจริงของการจัดการเรียนรู้

ปัญหาการวิจัยหรือคำถามการวิจัย หมายถึง ประเด็นข้อสงสัย หรือคำถามที่ครุภัณฑ์วิจัยต้องการดำเนินการเพื่อหาคำตอบให้ถูกต้อง ตรงกับความเป็นจริงด้วยกระบวนการวิจัย ปัญหาวิจัยจะมีลักษณะเป็นข้อสงสัยของครุภัณฑ์วิจัยต่อสภาพการณ์ต่างๆ ทั้งที่เป็นความแตกต่างและไม่แตกต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง

### 2. วิธีการวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ มี 2 วิธีดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิด การวิเคราะห์ปัญหานี้จะใช้การเขียนผังความคิด ซึ่งจะช่วยรวบรวมและจัดระบบความคิดของผู้วิจัยเกี่ยวกับปัญหาที่จะทำวิจัยให้เห็นภาพชัดเจนขึ้นว่าปัญหานั้นๆ อยู่ในระดับใด เกี่ยวข้องกับเรื่องใด เชื่อมโยงกันอย่างไรและแง่มุมหรือประเด็นใดที่ควรนำมาเป็นโจทย์หรือปัญหาวิจัย

2.2 การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถาม การวิเคราะห์วิธีนี้จะใช้วิธีการตั้งคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยใช้คำถามหลักคือ อะไร ทำไม หรืออย่างไร แล้วนำไปสู่การกำหนดเป็นปัญหาวิจัยที่ครุภัณฑ์วิจัยสนใจอยากค้นหาคำตอบหรือหาแนวทางพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 การเลือกนวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหา ครุภัณฑ์วิจัยจะต้องเลือกนวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับปัญหาการเรียนรู้ และครุภัณฑ์วิจัยสามารถสร้างหรือจัดหาได้ด้วยตนเอง นวัตกรรมการเรียนรู้ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอน (Instructional innovation) หมายถึง แนวคิด วิธีการ กระบวนการ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนรู้ หรือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

### ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบและการสร้างนวัตกรรมหรือวิธีการ

แก้ปัญหา จะช่วยให้ครุณักวิจัยมองเห็นโครงสร้างส่วนประกอบของนวัตกรรมทั้งหมด ซึ่งจะสะดวกต่อการสร้างหรือจัดทำต่อไป เมื่อออกแบบเสร็จแล้วก็ลงมือสร้างหรือจัดทำนวัตกรรมตามแบบหรือโครงร่างที่กำหนดไว้ หากต้องการให้ได้นวัตกรรมที่มีคุณภาพ มีความเชื่อมั่นต่อการนำไปใช้มากขึ้น ครุณักวิจัยอาจให้เพื่อนครูหรือผู้ช่วยตรวจสอบ พิจารณานวัตกรรมก่อนก็จะดี แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบ ถือว่าเป็นการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของนวัตกรรมก่อนจะนำไปใช้จริงซึ่งจะช่วยให้ได้นวัตกรรมที่มีคุณภาพมากขึ้น

### ขั้นตอนที่ 4 การใช้นวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนา

เป็นขั้นตอนของการนำนวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ หรือจัดการเรียนการสอนโดยใช้ นวัตกรรม วิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาที่ได้จัดทำไว้กับประชากรหรือกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้อาจต้องการพัฒนาตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ แล้วสังเกตผล (observe) หรือเก็บรวบรวมข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยและ เขียนรายงานการวิจัยต่อไป

### ขั้นตอนที่ 5 สรุปและรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการสรุป

ผลการวิจัย ข้อค้นพบหรือผลการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนว่าเป็นอย่างไร แล้วเขียนไว้ เป็นหลักฐานการปฏิบัติงานไว้ในรูปของรายงานการวิจัยโดยอาจจะเขียนแบบเน้นวิชาการ แบบกิ่งวิชาการ หรือแบบเชิงวิชาการ

ในการวิจัยในครั้งนี้ได้สังเคราะห์ขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียนจากแนวคิด ของ พิชิต ฤทธิจรรยา และธีรฤทธิ เอกะกุล ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน

ลำดับ	ขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน	แนวคิดขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน	
		พิชิต ฤทธิจรรยา	ธีรฤทธิ เอกะกุล
1	การวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน	✓	✓
2	การออกแบบการวิจัยในชั้นเรียน	✓	✓

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ	ขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน	แนวคิดขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน	
		พิชิต ฤทธิ์จรูญ	ธีรฤทธิ เอกะกุล
3	การค้นหาและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา	✓	✓
4	การเขียนโครงร่างการวิจัยในชั้นเรียน	✓	
5	การสร้างเครื่องมือการวิจัยในชั้นเรียน	✓	✓
6	การประมวลผลการวิจัยในชั้นเรียน	✓	
7	การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน	✓	✓

จากนักวิชาการได้กล่าวมาแล้วข้างต้นเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา เป็นขั้นตอนการสำรวจสภาพการปฏิบัติงานของครูมีปัญหอะไรบ้าง สำรวจกิจกรรมการเรียนการสอน สำรวจพฤติกรรมนักเรียนซึ่งจะได้พบปัญหาข้อสงสัยที่เกิดขึ้นทั้งจากผู้เรียน จากครูและจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดวิธีการแก้ปัญหา เป็นขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการ และการวางแผนเพื่อลงมือปฏิบัติในการค้นคว้าหาคำตอบหรือพัฒนานวัตกรรมหรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนานวัตกรรมหรือวิธีการ เป็นขั้นตอนการกำหนดวิธีการหรือสร้างนวัตกรรมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาและดำเนินการหาคุณภาพของวิธีการหรือนวัตกรรมจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ

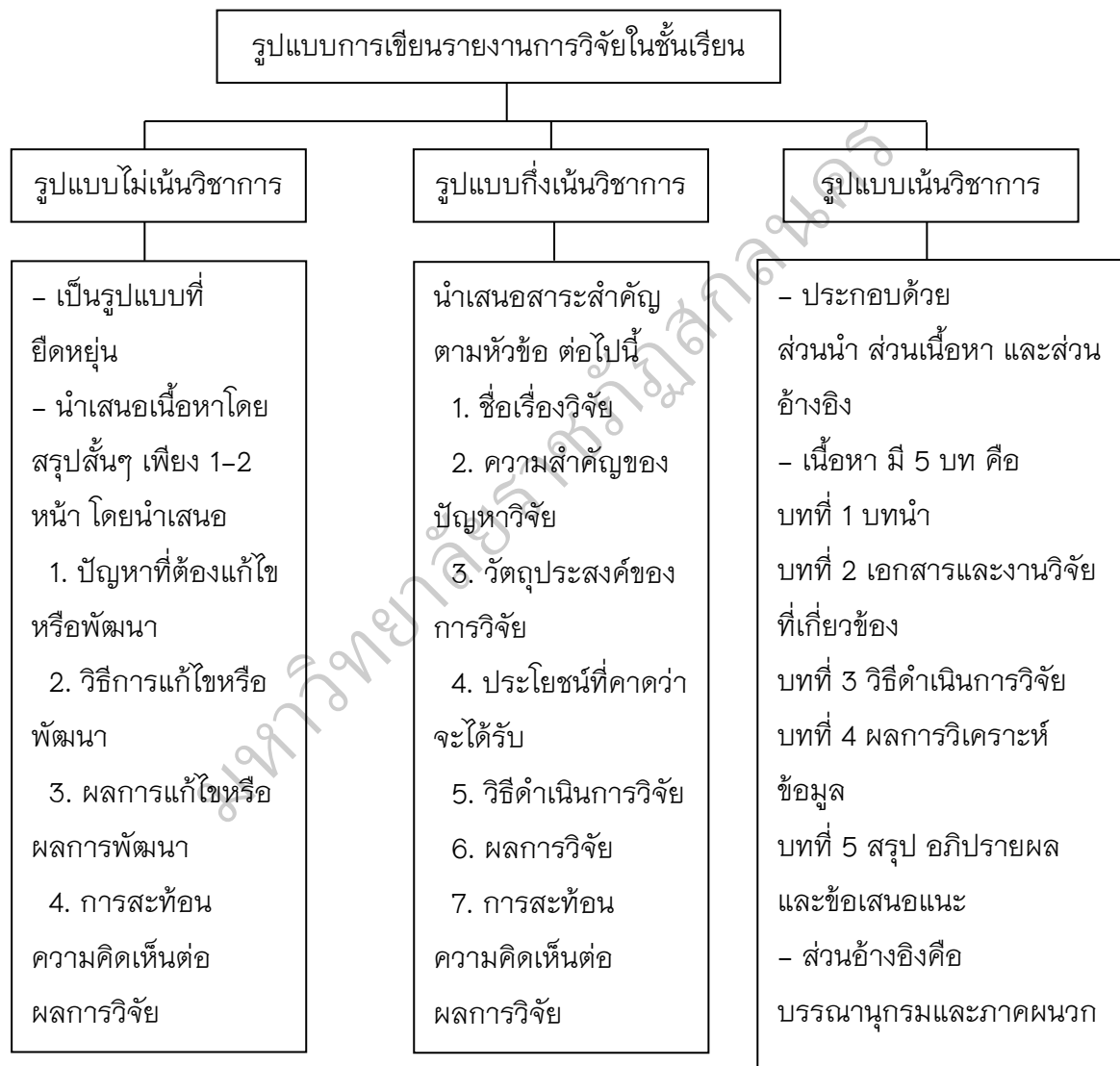
ขั้นตอนที่ 4 การนำนวัตกรรมหรือวิธีการไปใช้ เป็นขั้นตอนการนำนวัตกรรมหรือวิธีการที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลหรือเผยแพร่ เป็นขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์โดยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลที่รวบรวมได้ และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

## 6. รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

นักวิชาการได้กล่าวถึงการแบ่งรูปแบบเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

พิชิต ฤทธิจักรุญ (2553, หน้า 95-130) ได้กล่าวเกี่ยวกับรูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนไว้ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ไม่เน้นวิชาการ รูปแบบกึ่งวิชาการ และรูปแบบเชิงวิชาการ ดังภาพประกอบ



ภาพประกอบ 3 รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

(พิชิต ฤทธิจักรุญ 2553, หน้า 95)

โดยการนำเสนอเนื้อหาสาระโดยสรุปอย่างสั้นๆ และไม่ยึดรูปแบบการนำเสนอที่ตายตัว



แต่มีความยืดหยุ่นสูง สารระสำคัญที่นำเสนอควรมุ่งตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาการเรียนรู้
2. ครูนักวิจัยใช้วิธีการแก้ปัญหาหรือนวัตกรรมพัฒนาการเรียนรู้
3. ผลการแก้ปัญหา พัฒนาการเรียนรู้หรือผลการวิจัย
4. สะท้อนความคิดเห็นต่อผลการวิจัย

รูปแบบที่ 2 การเขียนรายงานการวิจัยรูปแบบกึ่งวิชาการ เป็นรูปแบบที่เป็นทางการมากขึ้นกว่ารูปแบบแรก ไม่ยึดรูปแบบที่ตายตัว มีความยืดหยุ่นบ้าง อาจเรียกว่า แบบลูกกรุง ซึ่งมีการกำหนดโครงสร้าง เนื้อหาสาระหรือส่วนประกอบ ดังนี้

1. ชื่อเรื่องหรือหัวข้อวิจัย
2. ความสำคัญของปัญหาการวิจัย
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
5. วิธีดำเนินการวิจัย
6. ผลการวิจัย
7. การสะท้อนความคิดเห็นต่อผลการวิจัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยอาจเพิ่มส่วนประกอบในส่วนที่เป็นบทนำ และส่วนอ้างอิง เพื่อให้รายงานการวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

รูปแบบที่ 3 การเขียนรายงานการวิจัยรูปแบบเชิงวิชาการ เป็นการนำเสนอรายงานผลการวิจัยที่เป็นทางการมากที่สุด เป็นลักษณะของรายงานเชิงวิชาการ (academic report) ซึ่งจะมีรูปแบบหรือโครงสร้างของรายงานการวิจัยที่มีลักษณะเฉพาะเป็นแบบสากลที่ใช้กันโดยทั่วไป ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนอ้างอิง

1. ส่วนนำ ประกอบด้วยส่วนต่างๆ และแนวการเขียนดังนี้
  - 1.1 ปกนอก ให้ระบุชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย อาจารย์ระบุชื่อหน่วยงานของผู้วิจัย ปีที่ทำการวิจัย รหัสหมายเลขเอกสาร
  - 1.2 ปกใน โดยทั่วๆไปจะมีรูปแบบและข้อความเหมือนกับปกนอก
  - 1.3 บทคัดย่อ ให้ระบุชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ปีที่ทำการวิจัย สารระสำคัญโดยย่อ ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และสรุปผลการวิจัย

1.4 กิตติกรรมประกาศ เป็นส่วนที่ผู้วิจัยจะกล่าวขอบคุณผู้ที่ให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จ

1.5 สารบัญ เป็นส่วนที่บอกโครงสร้างหรือหัวข้อเรื่องของเอกสารทั้งหมด โดยระบุรายการที่สำคัญๆ และบอกเลขหน้ากำกับไว้ให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการค้นหา

1.6 สารบัญตาราง เป็นบัญชีแสดงลำดับที่ของตารางต่างๆ ทั้งหมดในรายงานการวิจัยโดยมีเลขที่ตาราง ชื่อตาราง และเลขหน้ากำกับไว้เพื่อความสะดวกในการค้นหา

1.7 สารบัญภาพ เป็นบัญชีแสดงกำกับรูปภาพต่างๆ ทั้งหมดในรายงานการวิจัย โดยกำหนดเลขที่ลำดับภาพ ชื่อภาพ และเลขหน้ากำกับไว้ด้วยเพื่อความสะดวกในการค้นหา

2. ส่วนเนื้อหา เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของรายงานการวิจัย เพราะประกอบด้วย รายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยตั้งแต่ต้นจนจบ โดยทั่วไปการเขียนส่วนเนื้อหา จะแบ่งเป็นบทใหญ่ๆ 5 บท ประกอบด้วย

2.1 บทนำ ประกอบด้วย

2.1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

2.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1.3 ขอบเขตของการวิจัย

2.1.4 สมมติฐานการวิจัย

2.1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

2.1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 วิธีดำเนินการวิจัย

2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2.5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

3. ส่วนอ้างอิง ประกอบด้วย บรรณานุกรม และภาคผนวก

สุวิมล ว่องวาณิช (2557, หน้า 94-95) ได้แบ่งรูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ออกเป็น 2 แบบ คือ

รูปแบบที่ 1 การเขียนรายงานการวิจัยแบบไม่เป็นทางการ โครงสร้าง

ของเนื้อหาสาระของรายงานการวิจัยที่นำเสนอเหมือนรายงานการวิจัยเชิงวิชาการ แต่ก็นำเสนออย่างสั้นๆ และไม่ยึดรูปแบบการนำเสนอตายตัวขอเพียงให้มีสาระครบถ้วนทำให้เข้าใจสิ่งที่ศึกษาและสิ่งที่ค้นพบ อย่างไรก็ตาม รายงานการวิจัยในชั้นเรียนที่ดี ควรแสดงหลักฐานเกี่ยวกับกระบวนการที่มีการสะท้อนผลกลับให้ทราบ เพื่อเป็นข้อมูลยืนยันข้อสรุปที่ได้จากการวิจัย เนื่องจากจุดอ่อนของการวิจัยนี้อยู่ที่การขาดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การวิจัยที่ทำแบบไม่เป็นทางการอาศัยประสบการณ์ของผู้วิจัยและเพื่อนร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมาช่วยในกระบวนการทำวิจัยซึ่งสามารถให้คำตอบที่นำไปสู่การปฏิบัติจริง ดังนั้น มุมมองหรือการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้มีส่วนร่วมจะทำให้ผลการวิจัยมีความเข้มแข็งขึ้น

รูปแบบที่ 2 การเขียนรายงานการวิจัยแบบเป็นทางการ โครงสร้างของเนื้อหาสาระที่นำเสนอสำหรับการวิจัยเชิงวิชาการส่วนใหญ่มีการนำเสนอที่มีรูปแบบตายตัว โดยมีหัวข้อสำคัญดังต่อไปนี้

1. บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาคำถามวิจัย กรอบความคิดของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามศัพท์ ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ระเบียบวิธีวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายและข้อเสนอแนะ
6. บรรณานุกรม
7. ภาคผนวก

จากนักวิชาการได้กล่าวเกี่ยวกับรูปแบบการเขียนรายงานการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย การเขียนรายงานการวิจัยแบบไม่เป็นทางการ การเขียนรายงานการวิจัยแบบกึ่งทางการ และการเขียนรายงานการวิจัยเชิงวิชาการนั้น ในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยในชั้นเรียนครั้งนี้ใช้รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยเชิงวิชาการมีส่วนประกอบที่สำคัญดังนี้

1. ส่วนนำ ประกอบด้วย

- 1.1 ปกนอก
  - 1.2 ปกใน
  - 1.3 บทคัดย่อ
  - 1.4 กิตติกรรมประกาศ
  - 1.5 สารบัญ
  - 1.6 สารบัญตาราง
  - 1.7 สารบัญภาพ
  2. ส่วนเนื้อหา
    2. 1. บทนำ ประกอบด้วย
      - 2.1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย
      - 2.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
      - 2.1.3 ขอบเขตของการวิจัย
      - 2.1.4 สมมติฐานการวิจัย
      - 2.1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ
      - 2.1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
    - 2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
    - 2.3 วิธีดำเนินการวิจัย
    - 2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
    - 2.5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
  3. ส่วนอ้างอิง ประกอบด้วย บรรณานุกรม และภาคผนวก
- การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยครูมีบทบาทหน้าที่ในการวางแผนการแก้ปัญหา โดยการศึกษาสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และครูแสวงหานวัตกรรมหรือวิธีการในการแก้ปัญหา ต้องเป็นการวิจัยที่ทำอย่างรวดเร็ว นำผลมาใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติต่างๆ ให้เพื่อนร่วมงานได้มีการวิพากษ์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งครูและผู้เรียน และมีการเผยแพร่ผลงานการวิจัยเพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป ในการการเขียนรายงานการวิจัย 3 รูปแบบ คือ การเขียนรายงานการวิจัยแบบไม่เป็นทางการ แบบกึ่งทางการ และแบบเชิงวิชาการ

## การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

### 1. ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ธีระวุฒิ เอกะกุล (2551, หน้า 67) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพื่อแก้ไขปรับปรุงปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเพื่อพัฒนาส่งเสริมสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ดีขึ้น ด้วยการให้นักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการวิจัยร่วมกันทุกขั้นตอนของการทำวิจัย โดยใช้หลักความเป็นประชาธิปไตยในการดำเนินงานและนำผลการปฏิบัติการมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาสิ่งหนึ่งสิ่งใดในพื้นที่การวิจัยให้ดียิ่งขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

สุภาวงศ์ จันทวานิช (2552, หน้า 67-68) กล่าวถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า เป็นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหาการดำเนินการ การติดตามผล จนถึงขั้นประเมินผล ในการวิจัยชนิดนี้มีคำว่า การปฏิบัติการ (action) หมายถึง กิจกรรมที่โครงการวิจัยต้องการจะดำเนินการ อาจเป็นเรื่องที่พัฒนาแหล่งน้ำ พลังงานหรือภาวะโภชนาการ ฯลฯ ส่วนใหญ่แล้วปฏิบัติการมักเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านใดด้านหนึ่ง

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2557, หน้า 322) การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา พัฒนาองค์การตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการวิจัย

จากนักวิชาการและนักการศึกษา กล่าวถึงความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเรียนรู้ การแก้ปัญหา พัฒนาองค์การ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการวิจัย โดยใช้หลักความเป็นประชาธิปไตยในการดำเนินงานและนำผลการปฏิบัติการมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

### 2. หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการ ได้กล่าวถึงหลักการที่สำคัญดังนี้

ธีระวุฒิ เอกะกุล (2551, หน้า 67 - 68) ได้กล่าวถึงหลักการของการวิจัย

### เชิงปฏิบัติการ ไว้ดังนี้

1. หลักความเสมอภาค กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยกับนักวิจัย มีความเท่าเทียมกันของแต่ละฝ่าย นักวิจัยไม่ใช่ผู้นำหรือผู้ชี้แนะให้กับกลุ่มเป้าหมาย ขณะเดียวกันกลุ่มเป้าหมายไม่ใช่ผู้ตามหรือปฏิบัติตามนักวิจัยทุกประเด็นเสมอไป ทั้งสองฝ่ายต่างมีความเท่าเทียมกันเสมอภาคกัน
  2. หลักการเรียนรู้ นักวิจัยควรเปิดใจให้รับข้อเสนอแนะ และความรู้ ความสามารถของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยต้องพร้อมที่จะรับการปรับเปลี่ยนตนเอง มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งนักวิจัยไม่ใช่เป็นฝ่ายให้เท่านั้น แต่ต้องพร้อมที่จะเป็นฝ่ายรับด้วย
  3. หลักอิสระทางความคิด การเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยมีอิสระเสรีในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งสามารถใช้ วิจารณ์ญานในการวิเคราะห์หรือวิจารณ์ได้
  4. หลักการเคารพภูมิความรู้ ความรู้ของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ที่เป็นพื้นฐานความรู้ หรือประสบการณ์ของกลุ่มดังกล่าวที่แตกต่างจากนักวิจัย เป็นสิ่งสำคัญที่นักวิจัยต้องให้ความเคารพ ให้เกียรติ
  5. หลักความเป็นประชาธิปไตย การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการทุก ขั้นตอนของการวิจัย ต้องใช้การแสดงความคิดเห็นและเคารพมติของเสียงส่วนใหญ่ ดังนั้น การประชุมปรึกษาหารือ พุดคุยระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยทั้งแบบ เป็นทางการและไม่เป็นทางการจึงเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาที่ทำการวิจัย
- จากนักวิชาการกล่าวถึงหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สรุปได้ว่า หลักการการวิจัยปฏิบัติการประกอบด้วย 5 ข้อ ดังนี้
1. หลักความเสมอภาค ผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยมีความเสมอภาคเท่าเทียมทุกขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ไม่ใช่ผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แนะให้กับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย
  2. หลักการเรียนรู้ ทั้งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยพร้อมที่จะเปิดใจ ยอมรับ และปรับเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
  3. หลักอิสระทางความคิด เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีอิสระ ในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่
  4. หลักการเคารพภูมิความรู้ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้น ต้องมีการเคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน

5. หลักความเป็นประชาธิปไตย การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการทุกขั้นตอน ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือ และพูดคุยทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และมีการเคารพในเสียงส่วนมาก

### 3. ขั้นตอนการออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนการออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักการการออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ดังนี้

ธีรวิทย์ เอกะกุล (2551, หน้า 70 – 72) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีขั้นตอนการวิจัยที่สำคัญ 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปัญหาการวิจัย นักวิจัยทำการศึกษาประเด็นปัญหาการวิจัยที่เหมาะสมกับการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งควรเป็นปัญหาที่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยสามารถมีส่วนร่วมในการกระบวนการวิจัยได้อย่างเต็มที่ทุกขั้นตอน และควรเป็นปัญหาการวิจัยที่เป็นปัญหาอยู่ในชุมชนอยู่แล้ว นักวิจัยเพียงเป็นผู้กระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเกิดความตระหนักและสนใจในการทำวิจัยเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดพื้นที่ในการวิจัย นักวิจัยเชิงปฏิบัติการควรทำการเรียนรู้ลักษณะพื้นที่ในการวิจัย ถ้าเป็นบุคคลภายนอกพื้นที่ในการวิจัย ควรมีผู้ช่วยนักวิจัยควรเป็นบุคคลในท้องถิ่น แต่ถ้าหากนักวิจัยเป็นบุคคลในพื้นที่ จะทำให้มีความรู้ความเข้าใจบริบทของพื้นที่การวิจัยได้ถูกต้อง ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งพื้นที่ในการวิจัยเป็นขอบเขตในการวิจัยที่นักวิจัยเชิงปฏิบัติการ ควรทำการศึกษาและเรียนรู้สร้างความเข้าใจให้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดตัวแปรในการวิจัย ตัวแปรเป็นสิ่งที่ เป็นข้อคำถามที่ต้องการคำตอบด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นสิ่งที่นักวิจัยเชิงปฏิบัติการ ต้องกำหนดให้ชัดเจนก่อนเริ่มกระบวนการวิจัย เพื่อเป็นฐานความคิดช่วงแรกที่จะช่วยให้นักวิจัยเชิงปฏิบัติการวิจัยได้อย่างถูกต้องทิศทาง แต่สามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขได้ เมื่อตัวแปรในการวิจัยนั้นได้ลงมือปฏิบัติการแล้วอาจจะไม่สอดคล้อง หรือไม่ปฏิบัติตามลักษณะของการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 4 การเตรียมกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เป็นการเตรียมความพร้อมของกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการวิจัย ซึ่งเป็นการคัดเลือกกลุ่มบุคคลที่มีความมุ่งมั่น สนใจและตั้งใจที่จะทำวิจัยร่วมกับนักวิจัยเชิงปฏิบัติการ จึงใช้

การเลือกแบบเจาะจงกับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเฉพาะเป็นไปตามความต้องการของนักวิจัยทุกคน เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย แต่จะไม่ใช้การสุ่มกลุ่มบุคคลเพื่อทำการวิจัยเหมือนกับการวิจัยทางการศึกษาทั่วไป

ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบการวิจัย นักวิจัยเชิงปฏิบัติการกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยร่วมกันคิด ปรัชญาหรือร่วมกัน ในการออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกัน โดยร่วมกันเลือกใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ลงมดีว่ามีความเหมาะสม และเป็นไปได้มากที่สุดในการปฏิบัติการตามหลักความเสมอภาคและความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นต้นไปนักวิจัยเชิงปฏิบัติการควรเปลี่ยนบทบาทตนเองให้เป็นผู้กระตุ้นหรือผู้อำนวยการความสะดวกให้กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 6 การเก็บรวบรวมข้อมูล นักวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่ร่วมกันคิด ร่วมกันตกลงแบ่งหน้าที่ซึ่งกันและกัน ทำให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเกิดการเรียนรู้การเก็บรวบรวมข้อมูลไปด้วย

ขั้นตอนที่ 7 การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัยเชิงปฏิบัติการและทีมผู้วิจัยจะร่วมกันทำการประมวลผลและสรุปข้อมูล ให้ข้อสังเกตหรือข้อวิจารณ์สิ่งที่พบ วิเคราะห์ว่าเหตุใดจึงได้ข้อมูลเช่นนั้น แล้วเขียนสรุปสิ่งที่พบอย่างกว้างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะประกอบ แล้วนำเข้าหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยร่วมกันคิดพิจารณาตัดสินใจร่วมกันอีกครั้งถึงข้อค้นพบที่ได้ รวมทั้งแนวทางการปรับปรุงแก้ไขที่ควรจะเป็น

ขั้นตอนที่ 8 การนำผลไปสู่การปฏิบัติจริง ข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยปฏิบัติการ ควรให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนำข้อค้นพบไปสู่การปฏิบัติจริง ในสภาพที่เป็นจริงเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในพื้นที่การวิจัยนั้นต่อไป

ประสาท เมืองเฉลิม (2556, หน้า 52-54) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มี 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 พิจารณาความเป็นไปได้และความเหมาะสมที่จะใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นรูปแบบประยุกต์ของการค้นหาข้อเท็จจริงที่เป็นระบบ ผู้วิจัยอาจจะใช้เพื่อนำเสนอประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพการทำงานของผู้วิจัยหรือในชุมชนของผู้วิจัย การทำวิจัยดังกล่าวต้องใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบทางเลือกที่หลากหลาย กระบวนการทำวิจัย



เชิงปฏิบัติการดังกล่าวเป็นไปได้ด้วยดีเมื่อผู้วิจัยจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายซึ่งเป็นผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากผลการวิจัยนั้น และเป็นผู้ที่สามารถมาร่วมในโครงการวิจัยได้

ขั้นตอนที่ 2 ระบุปัญหาที่จะศึกษา เจาะลึกสำคัญที่สุดในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ ปัญหาต้องได้รับการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวต้องเป็นปัญหาในเชิงปฏิบัติการที่ผู้วิจัยเผชิญอยู่หรือในชุมชนของผู้วิจัยเองต้องพิจารณาถึงประเด็นปัญหาที่จำเป็นต่อการค้นคว้าด้วยกระบวนการไตร่ตรองที่ดี โดยอาจจะบันทึกปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเขียนเป็นลักษณะคำถามที่ต้องการค้นคว้าหาคำตอบ

ขั้นตอนที่ 3 ระบุแหล่งที่จะช่วยกำหนดปัญหา การสืบหาจากแหล่งค้นคว้าที่หลากหลายจะช่วยในการศึกษาปัญหา การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแบบแผนปฏิบัติหรือการสอบถามเพื่อนร่วมงาน หรือการเข้าร่วมทีมทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัยหรือผู้ที่มีความรู้ในชุมชน หรือศึกษากับบุคคลที่เคยทำวิจัยเชิงปฏิบัติการมาก่อนก็สามารถช่วยทำให้เกิดความเข้าใจ

ขั้นตอนที่ 4 ระบุข้อมูลที่ต้องการ ผู้วิจัยต้องตัดสินใจว่าใครจะสามารถให้ข้อมูลกับท่านได้ กลุ่มเป้าหมายก็คนที่ จะทำการศึกษา วิธีการเข้าถึงข้อมูล ความกลมกลืนและการสนับสนุนที่ผู้วิจัยคาดหวังจากผู้ให้ข้อมูล ข้อมูลชนิดใดที่ผู้วิจัยต้องการรวบรวมเป็นข้อมูลเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ หรือทั้งสองรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 5 การนำข้อมูลมาใช้ การรวบรวมข้อมูลจะต้องใช้เวลามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้วิจัยเก็บข้อมูลมาจากหลายแหล่ง ผู้ร่วมทีมทำงานอาจมีเวลาจำกัดในการที่จะดำเนินการตามแผนการเก็บข้อมูลหรือการสัมภาษณ์ทั้งหมด ความถูกต้องของข้อมูลที่บันทึกรวบรวมมา การนำข้อมูลมาแยกเก็บเป็นประเภท การระบุกำหนดประเภทข้อมูล การวิเคราะห์ประเภทข้อมูล และรวมถึงการพิจารณาคุณภาพของข้อมูลที่ได้มาเป็นสิ่งสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยอาจดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองหรือขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ข้อมูลอาจจะใช้วิธีเปรียบเทียบข้อมูลกลุ่มย่อยหรือศึกษาความสัมพันธ์ในหลายๆ ตัวแปรก็ได้ แต่โดยทั่วไปการใช้สถิติเชิงบรรยายก็ถือว่าเป็นการเพียงพอแล้วสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล สิ่งสำคัญคือการจัดการกับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการวางแผนปฏิบัติการต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 การวางแผนปฏิบัติการ แผนปฏิบัติการอาจเป็นข้อความที่เขียนไว้แบบไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบใหม่ที่เขียนไว้แบบไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบใหม่ หรือรวมถึงการแบ่งปันสิ่งที่ได้เรียนรู้มากับกลุ่มที่มงาน แผนอาจเขียนไว้อย่างเป็นทางการหรือทำเป็นเป็นเพียงเค้าโครงกว้างๆ อาจพัฒนาขึ้นมาจากความร่วมมือของนักการศึกษาหรือผู้ทำวิจัยเองก็ได้

ขั้นตอนที่ 8 การนำแผนปฏิบัติการไปใช้และการตรวจสอบ การวิจัยเชิงปฏิบัติการหลายโครงการ พยายามในการที่จะแก้ไขปัญหาการติดตามถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น การพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องย้อนกลับไปดูคำถามของการวิจัยที่ท่านต้องการหาคำตอบโดยเปรียบเทียบกับผลการวิจัยที่เกิดขึ้นนั้น ต้องไตร่ตรองสิ่งที่ได้เรียนรู้มาจากการนำไปปฏิบัติและแบ่งปันข้อค้นพบกับผู้อื่น

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2557, หน้า 145 - 147) ได้กล่าวถึงขั้นตอนวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจำแนกหรือพิจารณาปัญหาที่ประสงค์จะศึกษา ผู้วิจัยและกลุ่มที่ทำการวิจัยจะต้องศึกษารายละเอียดของปัญหาที่จะศึกษาอย่างชัดเจน ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนที่จะทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะต้องศึกษาค้นคว้า แสวงหาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นๆ ให้กว้างขวางพอสมควร

ขั้นตอนที่ 2 เลือกปัญหาสำคัญที่เป็นสาระควรแก่การศึกษาวิจัย โดยอาศัยพื้นฐานจากหลักการและทฤษฎีมาใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะของปัญหา แล้วสร้างวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยในรูปแบบข้อความที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของปัญหาเกี่ยวกับหลักการหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 เลือกเครื่องมือดำเนินการวิจัยที่ช่วยให้ได้คำตอบของปัญหาตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติหรือการฝึกหัดตามวิธีการ และเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลจากการปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 4 บันทึกเหตุการณ์อย่างละเอียดในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ทั้งส่วนที่เป็นความก้าวหน้าและที่เป็นอุปสรรคตามวงจรของการปฏิบัติการทั้ง 4 ขั้นตอน โดยจะต้องเก็บสะสมข้อบันทึกต่างๆ ไว้เพื่อใช้ในการปรับปรุงวงจรปฏิบัติในรอบต่อไป และเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลสำหรับใช้วิเคราะห์หาคำตอบของสมมติฐาน

1. **ขั้นวางแผน (planning)** เริ่มด้วยการสำรวจปัญหาพร้อมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญที่ต้องการแก้ไขตลอดจนการแยกแยะรายละเอียดของปัญหานั้น เกี่ยวกับลักษณะของปัญหา เกี่ยวข้องกับใคร แนวทางแก้ไขอย่างไร และจะต้องปฏิบัติอย่างไร

2. **ขั้นปฏิบัติการ (action)** เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในขั้นวางแผนมาดำเนินการโดยวิเคราะห์วิจารณ์ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นร่วมกันของทีมงานเพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงแผน ฉะนั้นแผนที่กำหนดควรจะมีคามยืดหยุ่นปรับได้

3. **ขั้นสังเกตการณ์ (observation)** เป็นการศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบซึ่งอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยต้องอาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เข้าช่วย

4. **ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ (reflection)** เป็นขั้นสุดท้ายของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยทำการประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการแก้ปัญหาหรือสิ่งที่เป็นข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการการปฏิบัติการ ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ ที่สัมพันธ์กับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม และระบบการศึกษาของโรงเรียนที่ประกอบกันอยู่โดยผ่านการร่วมอภิปรายปัญหาและการประเมินโดยกลุ่มจะทำให้ได้แนวทางของการพัฒนาและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมเพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การปรับปรุงและวางแผนการปฏิบัติต่อไป

**ขั้นตอนที่ 5** วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ของข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้ ส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูลเพื่อให้มั่นใจในความถูกต้อง แสดงรายละเอียดในการอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ จัดหมวดหมู่และแยกประเภทของข้อมูลตามหัวข้อที่เหมาะสม เปรียบเทียบข้อแตกต่างและความคล้ายคลึงของข้อมูลแต่ละประเภทโดยการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งซึ่งร่วมกับกลุ่มผู้วิจัย

**ขั้นตอนที่ 6** ตรวจสอบข้อมูลที่กลุ่มผู้วิจัยได้ร่วมกันพิจารณาไว้แล้วอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสรุปหาคำตอบที่เป็นสาเหตุ วิธีการแก้ปัญหา และผลที่ได้รับ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหากผู้วิจัยสามารถทำการประมวลและสรุปเป็นหลักการ (principle) รูปแบบ (model) ของการปฏิบัติข้อเสนอเชิงทฤษฎี (proposition) หรือทฤษฎี (theory) ของการปฏิบัติการแก้ปัญหานั้นๆ ได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยหลักตรรกวิทยาโดยวิธีอุปนัย (induction) และความรู้เชิงทฤษฎีของผู้วิจัยเป็นสำคัญ

Kemmis and McTaggart (1988, อ้างถึงใน องอาจ นัยพัฒน์, 2551,

หน้า 301 – 303) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

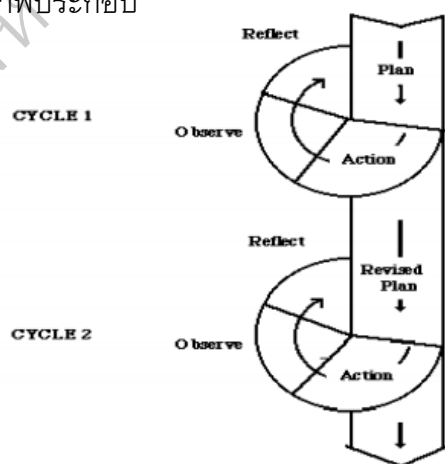
ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติการไว้ล่วงหน้า โดยอาศัยการคาดคะเนแนวโน้มของผลลัพธ์ที่คาดว่าจะอาจเกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ กอปรกับการระลึกถึงเหตุการณ์หรือเรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขตามประสบการณ์ทางตรงและอ้อมของผู้วางแผน ภายใต้การตระหนักและไตร่ตรองถึงปัจจัยสนับสนุนหรือขัดขวางความสำเร็จในการแก้ไข้ปัญหา รวมทั้งสภาพการณ์อันเป็นเงื่อนไขอื่นๆ ที่แวดล้อมปัญหาอยู่เวลานั้น โดยทั่วไปการวางแผนจะต้องคำนึงถึงหลักการในเรื่องความยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อจะได้สามารถปรับเปลี่ยนให้กลมกลืนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามเงื่อนไขหรือยากต่อการควบคุมให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนาได้ กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการจะต้องประกอบไปด้วยกิจกรรมที่ส่งผลต่อการแก้ไข้ปัญหาได้ในระดับหนึ่งเป็นอย่างดี และจะต้องเป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับบริบททางด้านสังคมวัฒนธรรม การเมือง และอื่นๆ ที่เป็นอยู่ในสภาพการณ์เวลานั้น

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ (Action) เป็นการลงมือดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้อย่างระมัดระวัง และควบคุมการปฏิบัติการให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในแผนอย่างเคร่งครัด ในความเป็นจริงการปฏิบัติการตามแผนที่วางกำหนดไว้มีโอกาสเกิดการพลิกผันหรือแปรเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขและข้อจำกัดในสภาพการณ์เวลานั้นได้ ด้วยเหตุนี้แผนปฏิบัติการที่ดีจะต้องมีลักษณะเป็นเพียงแผนทดลองหรือแผนชั่วคราว ซึ่งเปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติการสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามเงื่อนไขปัจจัยที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ดังที่กล่าวมาแล้ว การปฏิบัติการที่ดีจะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตภายใต้การใช้ดุลยพินิจตัดสินใจ สิ่งใดควรกระทำตามแผนที่วางไว้ สิ่งใดควรปรับเปลี่ยนให้เข้ากับปัจจัยเงื่อนไขในขณะนั้นแล้วจึงดำเนินกิจกรรมอื่นต่อไป ผู้ปฏิบัติการอาจใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนได้บางส่วน แต่ประสบการณ์เหล่านั้น ก็เป็นเพียงสมมติฐานชั่วคราว (working hypothesis) ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในเวลานั้นก็ได้

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการรวบรวมข้อมูลหลักฐานด้านกระบวนการและผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำลงไป ตลอดจนการสังเกตการณ์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยขัดขวางการดำเนินงานตามแผนที่

มีสภาพลักษณะเป็นอย่างไร โดยการสังเกตการณ์ที่ดีจะต้องมีการวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้าอย่างคร่าวๆ โดยจะต้องมีขอบเขตไม่แคบหรือกว้างมากเกินไป เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางสำหรับการสะท้อนกลับกระบวนการและผลปฏิบัติที่เกิดขึ้นตามมา นอกจากนี้ จะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่มองเห็นได้ด้วยตาและสัมผัสได้ด้วยกายหรือใจ และจะต้องมีความยืดหยุ่นต่อการเก็บรายละเอียดของสรรพสิ่งต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในหลายแง่มุมและหลายรูปแบบ ดังนั้น นักวิจัยเชิงปฏิบัติการจะต้องมีความไว (sensitivity) กล่าวคือ มีความพร้อมและตื่นตัวอยู่เสมอต่อการรับรู้และเข้าใจ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ทั้งที่เกิดขึ้นและไม่เกิดขึ้นตามแผนที่วางไว้ โดยผ่านทาง การสังเกตการณ์

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการหวนระลึกถึงการกระทำตามที่บันทึกข้อมูลไว้จากการสังเกตอย่างครุ่นคิดไตร่ตรองในเชิงวิพากษ์กระบวนการและผลการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนการใคร่ครวญเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยขัดขวางการพัฒนา รวมทั้งประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่พึงประสงค์หรือไม่ กลยุทธ์อย่างหนึ่งที่จะช่วยให้กระบวนการสะท้อนกลับเกิดขึ้นอย่างได้ผล ได้แก่ การอภิปรายซักถามในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์หรือประเมินผลการปฏิบัติงานระหว่างบุคคลที่มีส่วนร่วมในการวิจัยภายใต้การยึดมั่นต่อเป้าหมายของกลุ่มเป็นหลัก การสะท้อนกลับโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มดังกล่าวนี้ จะนำไปสู่การรื้อถอน (deconstruction) แนวคิดความเชื่อและการปฏิบัติงานอย่างเดิมไปสู่การฟื้นฟูหรือปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานตามแนวทางดั้งเดิมเปลี่ยนไปเป็นการปฏิบัติงานตามวิธีการใหม่ ซึ่งใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการทบทวนและปรับปรุงวางแผนปฏิบัติการในวงจรกระบวนการวิจัยในรอบหรือเกลียวต่อไป ดังภาพประกอบ



ภาพประกอบ 4 แบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (องอาจ นัยพัฒน์, 2551, หน้า 302)

จากนักวิชาการกล่าวถึงขั้นตอนการออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สรุปได้ว่า ขั้นตอน  
 ตอนการออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ

6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพิจารณาปัญหาที่ประสงค์จะศึกษา ผู้วิจัยและกลุ่มที่ทำการวิจัยจะต้องศึกษารายละเอียดของปัญหาที่จะศึกษาอย่างชัดเจน ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนที่จะทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะต้องศึกษาค้นคว้า แสวงหาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นๆ

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณากลุ่มเป้าหมาย ช่วยกำหนดปัญหาการสืบหาจากแหล่งค้นคว้าที่หลากหลายจะช่วยในการศึกษาปัญหา การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแบบแผนปฏิบัติหรือการสอบถามเพื่อนร่วมงานหรือการเข้าร่วมทีมทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัยหรือผู้ที่มีความรู้ในชุมชน หรือศึกษากับบุคคลที่เคยทำวิจัยเชิงปฏิบัติการมาก่อนก็สามารถช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบการวิจัย นักวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยร่วมกันคิด ปรัชญาหรือร่วมกัน ในการออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยร่วมกันเลือกใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ลงมดีมีความเหมาะสม และเป็นไปได้มากที่สุดในการปฏิบัติการตามหลักความเสมอภาคและความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นต้นไปนักวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมควรเปลี่ยนบทบาทตนเองให้เป็นผู้กระตุ้นหรือผู้อำนวยการความสะดวกให้กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล นักวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่ร่วมกันคิด ร่วมกันตกลงแบ่งหน้าที่ซึ่งกันและกัน ทำให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเกิดการเรียนรู้การเก็บรวบรวมข้อมูลไปด้วย

ขั้นตอนที่ 5 การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัยเชิงปฏิบัติการและทีมผู้วิจัยจะร่วมกันทำการประมวลผลและสรุปข้อมูล ให้ข้อสังเกตหรือข้อวิจารณ์สิ่งที่พบ วิเคราะห์ว่าเหตุใดจึงได้ข้อมูลเช่นนั้น แล้วเขียนสรุปสิ่งที่พบอย่างกว้างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะประกอบ แล้วนำเข้าหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ร่วมกันคิดพิจารณาตัดสินใจร่วมกันอีกครั้งถึงข้อค้นพบที่ได้ รวมทั้งแนวทางการปรับปรุงแก้ไขที่ควร

จะเป็น

ขั้นตอนที่ 6 การนำผลไปปฏิบัติจริงและตรวจสอบข้อมูล ข้อเสนอที่ได้จากการวิจัยปฏิบัติการ ควรให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนำข้อค้นพบไปสู่การปฏิบัติจริงในสภาพที่เป็นจริงเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในพื้นที่การวิจัยนั้นต่อไป

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา พัฒนาการ การตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการวิจัย โดยใช้หลักความเสมอภาค หลักการเรียนรู้ หลักความอิสระทางความคิด การเคารพภูมิความรู้ และที่สำคัญคือหลักความเป็นประชาธิปไตยในการแสดงความคิดเห็น เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

## บริบทโดยทั่วไปของโรงเรียนนางัวราชภัฏรังสรรค์

### 1. ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนนางัวราชภัฏรังสรรค์ ตั้งอยู่ที่เลขที่ 189 หมู่ที่ 1 ตำบลนางัว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม มีเนื้อที่ 35 ไร่ 1 งาน 52 ตารางวา โดยแบ่งพื้นที่จากที่สาธารณะประโยชน์ ครั้งแรกได้เปิดทำการเรียนการสอนที่ศาลาวัดโพธิ์ชัย ตำบลนางัว ใช้โต๊ะเก้าอี้ของวัดโพธิ์ชัย บ้านนางัว ตำบลนางัว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

พ.ศ. 2539 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเอกเทศใช้ชื่อว่า “โรงเรียนนางัวราชภัฏรังสรรค์” เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2539 และใช้ชื่อนี้จนถึงปัจจุบัน มีนายนิวัฒน์ วดีศิริศักดิ์ อาจารย์ 2 ระดับ 6 ในขณะนั้น ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารในตำแหน่งอาจารย์ใหญ่

พ.ศ. 2540 ได้รับปรับปรุงประมาณสร้างอาคารเรียนแบบชุด ก ข 11 ห้องเรียน จำนวน 2 หลัง เป็นจำนวน 2,400,000 บาท ปัจจุบันจัดห้องเป็น 10 ห้องเรียน คือ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ม.ต้น และ ม.ปลาย ห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์ ม.ต้น และ ม.ปลาย ห้องเรียนภาษาอังกฤษ ม.ต้น และ ม.ปลาย ห้องเรียนภาษาไทย ม.ต้น และ ม.ปลาย และห้องเรียนสังคมศึกษา

พ.ศ. 2546 ได้รับประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ครั้งที่ 1

พ.ศ. 2552 ได้รับประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐาน

และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ครั้งที่ 2

พ.ศ. 2558 ได้รับประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐาน

และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ครั้งที่ 3

ตาราง 2 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน  
รอบ 2 (พ.ศ.2549 – 2553)

การศึกษาขั้นพื้นฐาน : มัธยมศึกษา	ผลการประเมิน (คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
ด้านผู้เรียน		
มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยมที่พึงประสงค์	3.27	ดี
มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและ สุขภาพจิตที่ดี	3.27	ดี
มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะ นิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา	3.23	ดี
มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิด สร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์	3.01	ดี
มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็น ตามหลักสูตร	1.67	พอใช้
มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง	3.08	ดี
มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	3.25	ดี



ตาราง 2 (ต่อ)

การศึกษาขั้นพื้นฐาน : มัธยมศึกษา	ผลการประเมิน (คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
ด้านครู		
มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบและครูมีเพียงพอ	3.11	ดี
มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.09	ดี
ด้านผู้บริหาร		
มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ	3.14	ดี
มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา	3.05	ดี
มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.96	ดี
มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.05	ดี
มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา	3.14	ดี
ในภาพรวมสถานศึกษาจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน		
<input checked="" type="checkbox"/> สมควรรับรองมาตรฐานการศึกษา <input type="checkbox"/> ไม่สมควรรับรองมาตรฐานการศึกษา		

ตาราง 3 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน  
รอบ 3 (พ.ศ.2554 - 2558)

การศึกษาขั้นพื้นฐาน : มัธยมศึกษา	ผลการประเมิน (คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน		
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิต ที่ดี	9.49	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยมที่พึงประสงค์	9.48	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง	9.28	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น	8.91	ดี
ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	7.57	ต้องปรับปรุง
ตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	8.00	ดี
ตัวบ่งชี้ที่ 7 ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ และการพัฒนาสถานศึกษา	4.60	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ 8 พัฒนาการของการประกันคุณภาพ ภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด	3.66	พอใช้
กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์		
ตัวบ่งชี้ที่ 9 ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ ของการจัดตั้งสถานศึกษา	5.00	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ 10 ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและ จุดเด่นที่ส่งผลกระทบต่อเป็นเอกลักษณ์ของ สถานศึกษา	5.00	ดีมาก

ตาราง 3 (ต่อ)

การศึกษาขั้นพื้นฐาน : มัธยมศึกษา	ผลการประเมิน (คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม		
ตัวบ่งชี้ที่ 11 ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา	5.00	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ 12 ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน รักษามาตรฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา	4.00	ดี
คะแนนรวม	79.99	ดี
การรับรองมาตรฐานสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา		
* ผลคะแนนรวมทุกตัวบ่งชี้ ตั้งแต่ 80 คะแนนขึ้นไป	<input type="checkbox"/> ใช่	<input checked="" type="checkbox"/> ไม่ใช่
* มีตัวบ่งชี้ที่ได้ระดับดีขึ้นไปอย่างน้อย 10 ตัวบ่งชี้ จาก 12 ตัวบ่งชี้	<input checked="" type="checkbox"/> ใช่	<input type="checkbox"/> ไม่ใช่
* ไม่มีตัวบ่งชี้ใดที่มีระดับคุณภาพต้องปรับปรุงหรือต้องปรับปรุงเร่งด่วน	<input type="checkbox"/> ใช่	<input checked="" type="checkbox"/> ไม่ใช่
สรุปผลการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในภาพรวม		
<input type="checkbox"/> สมควรรับรองมาตรฐานการศึกษา <input checked="" type="checkbox"/> ไม่สมควรรับรองมาตรฐานการศึกษา		

ตาราง 4 สรุปผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา  
ปีการศึกษา 2558

มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	ระดับ คุณภาพ
มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน	
มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพ	ดีเยี่ยม
มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์	ดีมาก
มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	ดีมาก
มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างมีสติ สมเหตุผล	ดี
มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร	พอใช้
มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	ดี
มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา	
มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล	ดีเยี่ยม
มาตรฐานที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล	ดีเยี่ยม
มาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชน ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล	ดีเยี่ยม
มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน	ดีเยี่ยม
มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ	ดีเยี่ยม

ตาราง 4 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	ระดับ คุณภาพ
มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาตามที่ กำหนดในกฎกระทรวง	ดีมาก
มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็น สังคมแห่งการเรียนรู้	ดีเยี่ยม
มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา มาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น	ดีเยี่ยม
มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม มาตรฐานที่ 15 การจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น แนวทาง การปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาและส่งเสริม สถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น	ดีเยี่ยม
โรงเรียนมีผลการประเมินคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม	

## 2. ข้อมูลโดยทั่วไป

### 2.1 ที่ตั้ง

โรงเรียนนางวราชกุรรังสรรค์ ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 189 หมู่ที่ 1 ตำบลนางัว  
อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

### 2.2 ขนาดพื้นที่

โรงเรียนนางวราชกุรรังสรรค์ มีพื้นที่ 35 ไร่ 2 งาน 52 ตารางวา

## 2.3 ผู้บริหารโรงเรียน (อดีต-ปัจจุบัน)

2.3.1 นายนิวัฒน์ วดีศิริศักดิ์	ปี พ.ศ. 2536-2547
2.3.2 นายพิทักษ์ ตะปัญญา	ปี พ.ศ. 2547-2548
2.3.3 นายอร่าม คุณกุลรัตน์	ปี พ.ศ. 2548-2554
2.3.4 นายวชิระ ปะทะดี	ปี พ.ศ. 2554-2555
2.3.5 นายอร่าม คุณกุลรัตน์	ปี พ.ศ. 2555-ปัจจุบัน

## 2.4 ครูและบุคลากรในโรงเรียน จำนวน 18 คน ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 5 ข้อมูลครูและบุคลากร โรงเรียนนางวราษฏร์รังสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง	วุฒิการศึกษา	วิชาเอก
1	นางจิตสวาท คุณกุลรัตน์	ครู ค.ศ.3	กศ.ม.	บริหารการศึกษา
2	นางจุฬารัตน์ ไม่แพ้	ครู ค.ศ.3	ค.บ.	สังคมศึกษา
3	นายสมสุข ไชยมงต์	ครู ค.ศ.3	ค.บ.	สังคมศึกษา
4	นางแจ่มจันทร์ อูสาพรหม	ครู ค.ศ.3	ค.บ.	ภาษาไทย
5	นายประพันธ์ศักดิ์ อูสาพรหม	ครู ค.ศ.3	ค.บ.	เกษตร
6	นายชัยวัฒน์ โกษาแสง	ครู ค.ศ.3	ค.บ.	วิทยาศาสตร์ทั่วไป
7	นายพาที แสนสี	ครู ค.ศ.3	ค.บ.	ฟิลิกส์
8	นางเอี่ยมพร ชันแก้ว	ครู ค.ศ.3	ค.บ.	ภาษาไทย
9	นางสาววิไลวรรณ โกษาแสง	ครู ค.ศ.2	กศ.ม.	หลักสูตรและการสอน
10	นายยศกร สิทธิศักดิ์ไพบูลย์	ครู ค.ศ.1	ศศ.ม.	ภาษาอังกฤษ
11	นายศักดิ์ชาย คำเพชร	ครู ค.ศ.1	ค.บ.	คณิตศาสตร์
12	นางกนกพร อุทัยวัฒน์	ครูผู้ช่วย	ค.บ.	ชีววิทยา
13	นางปานิสรา ตะนุมงคล	ครูผู้ช่วย	วท.บ.	ชีววิทยา
14	นางสาวธิดารัตน์ พลละคร	ครูผู้ช่วย	ศศ.บ.	ภาษาอังกฤษ

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง	วุฒิการศึกษา	วิชาเอก
15	นางยุวรี ศรีแพน	พนักงาน ราชการ	ค.บ.	นาฏศิลป์
16	นายรัตนพันธ์ เจริญวงศ์	พนักงาน ราชการ	ค.บ.	ดนตรี
17	นางประภัสสร ไหลอุดี	พนักงาน ราชการ	วท.บ.	เคมี
18	นายอภิวัฒน์ สีสายนอก	ครูพี่เลี้ยง	ค.บ.	ภาษาไทย

ตาราง 6 ข้อมูลนักเรียน ณ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2559)

ระดับชั้นเรียน	เพศ		รวมนักเรียน	ห้องเรียน
	ชาย	หญิง		
ม.1	13	32	45	2
ม.2	28	17	45	2
ม.3	17	16	33	1
ม.4	8	19	27	1
ม.5	8	14	22	1
ม.6	8	8	16	1
รวม	82	106	188	8

### 3. สภาพโดยทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

จากการสัมภาษณ์และสอบถามครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

โรงเรียนนางัวราชบุรีรังสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน ไม่สามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้ด้วยตนเอง เนื่องจากครูมีภาระงานมาก มีการประเมินตามโครงการจำนวนมาก และเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยากต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน อีกทั้งยังขาดผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความรู้และคำแนะนำเป็นที่ปรึกษาเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน ขาดงบประมาณในการสนับสนุน อีกทั้งครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูผู้สอนพร้อมให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการทำวิจัยในชั้นเรียน เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในรายวิชาที่ตนเองสอนได้ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาครูให้สามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

#### งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

##### 1. งานวิจัยในประเทศ

อรุณรัตน์ คุณคำตา (2554, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนมุกดาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ ปัญหาและความต้องการของครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนมุกดาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า โรงเรียนมุกดาหารกำหนดให้เป็นภารกิจที่ต้องทำการวิจัยในชั้นเรียน แต่ปัญหาคือครูมีภาระงานสอนมาก จึงไม่มีเวลาทำการวิจัยในชั้นเรียน อีกทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน และยังขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ครูบางส่วนไม่มีรายงานการวิจัยในชั้นเรียนแบบเป็นทางการ ในส่วนที่เป็นความต้องการของครู ครูมีความต้องการให้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนให้จัดระบบการนิเทศติดตาม ให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถทำการวิจัยในชั้นได้ 2) แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนมุกดาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน และการนิเทศติดตาม



3) ผลการพัฒนาศักยภาพครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนมุกดาหาร  
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า การพัฒนาครูใน  
 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน  
 และการนิเทศติดตาม สามารถพัฒนาครูกลุ่มเป้าหมายทั้ง 8 คน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ  
 เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนเกิดทักษะ สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนแบบเป็นทางการได้  
 และได้งานวิจัยในชั้นเรียน คนละ 1 เรื่อง ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้  
 กลุ่มสาระต่างๆ และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโดยการวิจัย  
 ในชั้นเรียนต่อไป

เรวัตร์ สวัสดิ์ (2555, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการ  
 เพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนโรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา  
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ ปัญหา  
 และความต้องการของครูในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนโรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา  
 พบว่า สภาพคือครูมีการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ตระหนัก เห็นคุณค่าและ  
 ความสำคัญในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน แต่เวลาน้อยเนื่องจากมีงานที่  
 รับผิดชอบมากเพราะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก การรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน  
 ส่วนใหญ่มีรูปแบบไม่เป็นทางการ เอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน  
 มีน้อย ปัญหาคือครูส่วนใหญ่ยังไม่ชัดเจนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการวิจัยปฏิบัติการ  
 ในชั้นเรียน งบประมาณที่ใช้ในการสนับสนุนการวิจัย และความเชื่อมั่นในการปฏิบัติ  
 การวิจัยให้ประสบผลสำเร็จมีน้อย ครูต้องการให้ผู้บริหารจัดการงบประมาณเพื่อสนับสนุน  
 การวิจัยเพิ่มขึ้น และต้องการผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาในการวิจัย 2) แนวทางการพัฒนา  
 ศักยภาพครูในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงาน  
 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ในวงรอบที่ 1 ใช้แนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง คือ  
 การประชุมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน และการนิเทศภายใน ส่วนใน  
 วงรอบที่ 2 ใช้การนิเทศภายในเพื่อติดตามผลการพัฒนา การให้คำแนะนำปรึกษาโดยกลุ่ม  
 ผู้นิเทศ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย 3) ผลการพัฒนาศักยภาพครูใน  
 การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่  
 การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ  
 การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น จากร้อยละ 48.50 เพิ่มเป็นร้อยละ 76.00  
 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้คนละ 1 เรื่อง รวม 10

เรื่องคุณภาพของงานวิจัยอยู่ในระดับดี

สุภาพร ไชยเทศ (2555, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพ การวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนนาทมวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ ปัญหา และความต้องการของการวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า สภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรม และทำวิจัยในรูปแบบวิจัยหน้าเดียว ปัญหาส่วนใหญ่ครูคิดว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก ไม่มีเวลา ในการทำวิจัยในชั้นเรียน เพราะต้องรับผิดชอบงานหลายอย่างในโรงเรียนและยังขาด ความเชื่อมั่นในการวิจัยในชั้นเรียน ด้านความต้องการครูมีความตระหนักและเห็น ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน โดยมีความต้องการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ตนเองด้านการวิจัยและมีความต้องการทำวิจัยทั้งรูปแบบกึ่งทางการและการวิจัย ในรูปแบบเป็นทางการเพื่อต้องการให้ได้รับความน่าเชื่อถือ และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ ในการศึกษาและเพื่อทำผลงานเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการให้สูงขึ้น 2) แนวทาง ในการพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ผู้ร่วมวิจัยจึงได้ร่วมกันวางแผนพัฒนา เป็น 2 วงรอบ วงรอบที่ 1 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนา 2 แนวทาง ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน การนิเทศภายใน เพื่อติดตามและประเมินผล และในวงรอบที่ 2 ใช้แนวทางการนิเทศภายในเพื่อติดตามและ ประเมินผล ให้คำปรึกษาแนะนำ และให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด 3) ผลการติดตามและ ประเมินผลการดำเนินการดำเนินการพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น และมีความเชื่อมั่นในผลงานการวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น สามารถพัฒนาปรับปรุงผลงานและ สามารถเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนรูปแบบเป็นทางการได้ ผลการวิจัยในชั้นเรียน มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.31

อุดมพร ทองคำ (2555, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสองดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการทำ วิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ตั้งแต่การกำหนด ปัญหาการวิจัย การตั้งสมมติฐาน การออกแบบการวิจัยตลอดจนการสร้างเครื่องมือหรือนวัตกรรม ส่วนปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีปัญหาในการเขียนรายงานวิจัย ในชั้นเรียน โดยเฉพาะการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนแบบเป็นทางการ เนื่องจาก

ต้องใช้เวลามาก และขาดผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้อง  
 ของงานวิจัย 2) แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วย การ  
 ประชุมเชิงปฏิบัติการ การดำเนินการนิเทศ ใช้การนิเทศ 2 วิธี คือ การนิเทศภายในและการ  
 นิเทศแบบให้คำแนะนำ 3) ผลการพัฒนาศักยภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนปรากฏผลดังนี้  
 ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจด้านการวิจัย  
 ในชั้นเรียนอยู่ในระดับพอใช้ โดยมีร้อยละความก้าวหน้า 40.61 ผลจากการนิเทศ  
 ในด้านความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมจากการนิเทศภายในในวงรอบที่ 1  
 พบว่าอยู่ในระดับดี การนิเทศภายในเพื่อติดตามการใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน  
 การพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม และนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ในวงรอบที่ 1 พบว่า  
 ผู้ร่วมวิจัยสามารถวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล และหาแนวทาง  
 การแก้ปัญหาได้ โดยการจัดทำเป็นสื่อการเรียนการสอน ชุดการสอน แบบฝึกเสริมทักษะ  
 การพัฒนาแผนการสอน การใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ สามารถพัฒนานวัตกรรมการสอน  
 มีการทดลองใช้นวัตกรรมกับนักเรียนและบันทึกผลเป็นระยะๆ แต่ผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่  
 วิเคราะห์ข้อมูลยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ใช้ภาษายังไม่ค่อยสละสลวย การสรุปผลการวิจัย  
 ยังไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การดำเนินการแบบให้คำชี้แนะ ในวงรอบที่ 2 พบว่า  
 ผู้ร่วมวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้องสมบูรณ์ ใช้ภาษาสละสลวยขึ้น การสรุปการวิจัย  
 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การประเมินการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน  
 ของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยในวงรอบที่ 1 การเขียนรายงานการวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับดี ในวงรอบ  
 ที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก และการเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย  
 ในวงรอบที่ 1 มีความสมบูรณ์โดยรวมอยู่ในระดับดี และในวงรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก

กฤษณา ธานีบุตร (2556, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาครูกลุ่มสาระ  
 การเรียนรู้คณิตศาสตร์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม  
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและ  
 ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู สภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูขาดความรู้  
 ความเข้าใจ ความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นทางการ ขาดความกระตือรือร้น  
 จึงทำวิจัยในชั้นเรียนค่อนข้างน้อย ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า มีภาระงานมาก  
 ภาระการสอนมาก ไม่มีเวลาที่จะทำวิจัยในชั้นเรียนแบบเป็นทางการ และขาดผู้เชี่ยวชาญ  
 ให้คำปรึกษาแนะนำ นิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง 2) แนวทางการพัฒนาครูในการทำวิจัย  
 ในชั้นเรียนวงรอบที่ 1 ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติ

การวิจัยในชั้นเรียน และการนิเทศภายใน และวงรอบที่ 2 ประกอบด้วย 2 แนวทาง ได้แก่ การปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน และการนิเทศภายใน 3) ผลการพัฒนาครู ปรากฏผลดังนี้ ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น ก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 40.60 หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 86.67 ส่วนในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูในวงรอบที่ 1 ผู้ร่วมวิจัยผ่านการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง 11 คน ผู้ร่วมวิจัยต้องการพัฒนาในส่วนที่เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างเครื่องมือ และการสรุปผล หลังจากการนิเทศภายใน ผลการพัฒนาวงรอบที่ 2 ครูมีความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน โดยการรายงานการวิจัยมีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับดี มีร้อยละ ความก้าวหน้า ร้อยละ 24.00

จากการศึกษางานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยการพัฒนาทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนครูในโรงเรียนพอสรุปได้ดังนี้ สภาพของการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูมีสภาพของการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูขาดความมั่นใจ ครูขาดความกระตือรือร้นในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูขาดความตระหนักในคุณค่าของการทำวิจัยในชั้นเรียน งานที่รับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาในการทำวิจัยในชั้นเรียน ขาดเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัยในชั้นเรียน และการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนเป็นแบบไม่เป็นทางการ ปัญหาของการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูขาดความมั่นใจ ครูมีความเข้าใจว่าการวิจัยเป็นเรื่องยุ่งยาก ภาระงานสอนมาก ไม่มีเวลาในการทำวิจัยในชั้นเรียน และขาดความผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของงานวิจัย แนวทางการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนใช้แนวทางในการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน การนิเทศภายใน และในวงรอบที่ 2 ใช้การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ และผลการติดตามและพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น และสามารถเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนแบบเป็นทางการ และครูมีงานวิจัยในชั้นเรียนแบบเป็นทางการ 5 บท คนละ 1 เรื่อง

## 2. งานวิจัยต่างประเทศ

Campbell (2005, Abstract) ได้ศึกษาการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับครูแบบใหม่โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือครู ในการพัฒนาทักษะ

ด้านการเป็นนักวิจัย ซึ่งเป็นทักษะที่จะช่วยให้ครูได้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน  
 ในชั้นเรียนโดยผ่านทาง การวิจัย ผลการวิจัยพบว่า เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก  
 การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 8 คน มีความเห็นว่าควรมี  
 การพัฒนาหลักทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู เพื่อนำไปใช้ในการฝึกอบรม  
 ให้แก่ครูก่อนประจำการ และพัฒนาหลักทฤษฎีเกี่ยวกับการนำผลจากการวิจัยไปใช้ใน  
 การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ด้านโครงสร้าง  
 เวลาเรียน ความรู้ในตัวครู ความรู้เกี่ยวกับนักเรียน ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน  
 นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบด้วยว่า การวิจัยในชั้นเรียนของครูสามารถช่วยให้ครูได้ทราบ  
 และเข้าใจเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ในชั้นเรียนที่ตนเองรับผิดชอบ ช่วยให้พัฒนาศักยภาพของ  
 ตนเองในด้านวิชาชีพ

Croasdaile (2005, Abstract) ได้ศึกษาทางสังคมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม  
 ในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู จากการศึกษาปัญหาเบื้องต้นพบว่า การส่งเสริมการวิจัย  
 ของครูอาจส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ด้วยการสร้างปฏิสัมพันธ์และโครงสร้างทางสังคม  
 เครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามออนไลน์ และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่  
 เป็นครูนักวิจัย จำนวน 81 คน โดยสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านองค์การทางสังคมโรงเรียน  
 6 ด้าน คือ วัฒนธรรมภายในโรงเรียน การเห็นคุณค่าการวิจัยของเพื่อนร่วมงาน  
 การตอบสนองการวิจัย การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู เวลาและเครื่องมือที่ใช้  
 ในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรครูที่อยู่ในวัฒนธรรมของการสนับสนุนการทำวิจัย  
 จะมีส่วนร่วมในการทำวิจัยมากขึ้น ครูมีส่วนร่วมในการทำวิจัยมากขึ้นเมื่อรู้ว่าเพื่อนครู  
 ให้การยอมรับผลงานวิจัย ความเป็นสมาชิกในกลุ่มครูนักวิจัยทั้งในโรงเรียน  
 และนอกโรงเรียนล้วนมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการวิจัยในชั้นเรียนของครูนักวิจัย  
 นอกจากนี้สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านแรงสนับสนุน  
 จากเพื่อนครูนั้นมีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการทำวิจัยในชั้นเรียน

Seybold (2005, Abstract) ได้ศึกษาการพัฒนาวิชาชีพครูกับการเรียนรู้  
 ของผู้เรียนโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อตรวจสอบหลักฐานการรายงาน  
 การประเมินผู้สอนจากผลการเรียนของผู้เรียนและการปฏิบัติตามข้อตกลงในการสอน  
 ของครู การศึกษาเชิงชาติพันธุ์ โดยการศึกษากลุ่มประชากร จำนวน 140 คน  
 ในโรงเรียนขนาดใหญ่ในเมืองแห่งหนึ่ง มีผู้ร่วมวิจัย จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาจาก  
 ความสมัครใจ การวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษา พบว่า 1) กระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสืบเสาะหาความรู้แบบมีส่วนร่วมในการวิจัยในชั้นเรียน และการพัฒนาแฟ้มสะสมงานของคณะกรรมการมาตรฐานการสอนตามวิชาชีพแห่งชาติ ตรงกับแนวทางของลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเรียน และองค์กรวิชาชีพตามที่ผู้วิจัยได้ระบุไว้ 2) ครูที่มีประสบการณ์การเรียนรู้อาชีพเหล่านี้ นำการปฏิบัติการสอนไปใช้ซึ่งทำให้ครูรู้จักนักเรียนของตนได้ดีขึ้น ใช้การประเมินการเรียนของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และดำเนินการปรับเปลี่ยนการสอนที่ตรงประเด็นกับห้องเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และแสดงออกซึ่งความมั่นใจที่เพิ่มขึ้นในด้านความสามารถที่จะแยกแยะการสอนและการประเมินสำหรับนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน และ 3) ครูที่มีรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเหล่านี้ไม่ว่าครูใหม่หรือครูที่มีประสบการณ์มักจะมีควมลึกซึ้งในระดับการปฏิบัติเชิงสะท้อนที่อาศัยหลักฐานยืนยันเป็นฐานและขยายความเข้าใจของตนเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่หลากหลาย

O' Conner (2006, Abstract) ได้ศึกษาประสบการณ์และความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาโทเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คำถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้มี 2 ข้อ คือ 1) ครูทำรายงานการวิจัยส่วนใดที่ยากที่สุดของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และ 2) การมีส่วนร่วมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการส่งผลกระทบต่อแนวทางการสอนในปัจจุบันและอนาคตอย่างไร ได้ศึกษากับโปรแกรมวิชาการประถมศึกษาในระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยทางตะวันออกเฉียงเหนือของสหรัฐอเมริกา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 34 คน โปรแกรมประถมศึกษา โดยได้รับการออกแบบให้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา เครื่องมือสำหรับการวิจัยคือแบบสำรวจ ประกอบด้วยคำถาม 14 ข้อ แบ่งเป็น 3 ส่วน โดยสองส่วนแรกใช้เกณฑ์วัดแบบ Likert scale ส่วนสุดท้ายเป็นคำถามปลายเปิด 4 ข้อ ซึ่งแจกให้นักศึกษาในช่วงปลายของหลักสูตรที่พวกเขาจะทำการวางแผนสำหรับโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการของตนเอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างของผู้เข้าร่วมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้แสดงความคิดเห็นว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นส่วนที่ยากที่สุดของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการวิเคราะห์ยังชี้ให้เห็นว่า ครูผู้สอนรู้สึกว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการส่งผลต่อการสอนในปัจจุบันและในอนาคตไปในทางบวก และสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพครูได้แน่นอน

Lynch, D.and Smith,R. (2012, Abstract) ได้ทำการศึกษาความร่วมมือของ

ครูในการจัดการศึกษา กรณีศึกษาประเทศออสเตรเลีย โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพการสอนของครูออสเตรเลียที่แสวงหาแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนในท้องถิ่น โดยใช้วิธีการหรือปรับระบบ และปรับเปลี่ยนหลักสูตร การศึกษาของผ่านครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ งานวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในการเป็นหุ้นส่วนหรือมีการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ผลที่เกิดจากความสำเร็จ คือ ความภาคภูมิใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ผลของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศออสเตรเลีย เกิดจากการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนช่วยในการพัฒนา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย การพัฒนาทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนครูในโรงเรียนพอสรุปได้ดังนี้ การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพของครู โดยวิธีการให้ความช่วยเหลือครู มีการฝึกอบรมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการวิจัย ให้มีความมั่นใจ ให้ครูได้รู้จักนักเรียน สามารถปรับเปลี่ยนการสอนได้ตรงกับห้องเรียนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู ครูมีส่วนร่วมในการวิจัยและสร้างปัจจัยสนับสนุนระหว่างเพื่อนครู ให้ครูได้เห็นคุณค่าของการวิจัยในชั้นเรียนในทางบวก ส่งเสริมให้ครูมีความต้องการที่จะทำการวิจัยในชั้นเรียน ทุ่มเทเวลาในการพัฒนา และให้ครูตระหนักว่าการวิจัยมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น การพัฒนาบุคลากรเป็น การดำเนินการด้วยวิธีการหรือกระบวนการต่างๆ ที่นำมาพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานที่มี วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ให้มีความรู้ ความสามารถ และเกิดทักษะในการทำงาน นำไปสู่ การพัฒนาองค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งการพัฒนาบุคลากร มีความสำคัญและจำเป็นที่หน่วยงานต้องดำเนินงานพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานเพื่อให้ผล ที่เกิดจากการปฏิบัติงานมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นสามารถบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้บุคลากร มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงาน และมีเจตคติที่ดีต่องาน ส่งผลให้ การปฏิบัติงานขององค์กรบรรลุตามเป้าหมายที่คาดหวังอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แนวทางในการพัฒนาที่มีการนำมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรนั้น ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นกระบวนการแก้ปัญหาโดยกลุ่มของผู้ร่วมงาน เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ต้องการพัฒนา โดยวิทยากร

ผู้เชี่ยวชาญ ทำให้บุคลากรมีศักยภาพในการทำงานสูงขึ้น มีขั้นตอนในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย การเตรียมการประชุมเชิงปฏิบัติการ การดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ การประเมินผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารกับบุคลากรในหน่วยงานหรือสถานศึกษา ต้องร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรในทุกด้าน ให้สามารถดำเนินงานที่ได้รับผิดชอบบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ขั้นการศึกษาสภาพปัญหา ขั้นการวางแผนการนิเทศ ขั้นปฏิบัติการนิเทศหรือการให้ความรู้ ขั้นการประเมินผล และขั้นปรับปรุงแก้ไข กระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร